

ශ්‍රී ලංකා ජාතික බිම්බෝමිබ
කාර්ය සම්පූර්ණ කිරීමේ
උපායමාර්ගය
2023-2027

පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ වලට ගොදුරු වූවන් සමාජයට
සම්පූර්ණයෙන්ම ඒකාබද්ධ වී, ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලන
බිම්බෝමිබ වලින් තොර ශ්‍රී ලංකාවක කාන්තාවන්, ගැහැණු
ළමුන්, පිරිමි ළමුන් සහ පුරුෂයන් සමෘද්ධිමත් වීම

පටුන

සංකේත නාම සහ කෙටි යෙදුම්	ii
පෙරවදන.....	iii
හැඳින්වීම.....	2
අරමුණ සහ දළ සැලැස්ම	2
ක්‍රමවේදය	2
ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන	3
ආයතනික බිම්බෝම්බ කාර්යය නිර්මිතය සහ සම්මත රාමුව.....	3
පසුබිම සහ ව්‍යුහය.....	3
සම්මත රාමුව.....	3
පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ දූෂ්‍යකරණය: මූලය, වර්ගය, ප්‍රමාණය සහ බලපෑම.....	4
මූලය සහ වර්ගය.....	4
ප්‍රමාණය සහ බලපෑම	5
පූර්ව උපායමාර්ගික කාලය: ප්‍රධාන ජයග්‍රහණ සහ අභියෝග	7
ශක්තීන්, අවස්ථා, දුර්වලතා සහ කර්ජන.....	8
බලදායී සාධක	9
තත්ව කළමනාකරණය	10
බිම්බෝම්බ කාර්යය ප්‍රමිති	10
තොරතුරු කළමනාකරණය.....	10
පුළුල් න්‍යායපත්‍ර සඳහා ආයතනිකත්වය.....	11
නිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක	11
පාරිසරික සලකා බැලීම්.....	13
මහා කේවල් කිරීම සහ ප්‍රාදේශීයකරණය	13
ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වය.....	13
උපාය මාර්ගික දිශානතිය 2023 - 2027	15
උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 1: ඉඩම් නිදහස් කිරීම සහ පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ අවධානම් අධ්‍යාපනය	16
උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 2: සම්බන්ධීකරණය සහ ජාතික හිමිකාරිත්වය.....	22
උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 3: ශේෂමය දූෂ්‍යකරණය කළමනාකරණය.....	25
උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 4: කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්තිය	27
උපාය මාර්ගය ක්‍රියාත්මක කිරීම, අධීක්ෂණය සහ සමාලෝචනය	31

සංකේත නාම සහ කෙටි යෙදුම්

APMBC	පුද්ගල නාශක බිම්බෝමල තහනම් කිරීමේ සම්මුතිය
AP	පුද්ගල නාශක
AV	වාහන නාශක
CCM	පොකුරු අවි පිළිබඳ සම්මුතිය
CCW	සම්මත යුධ අවි පිළිබඳ සම්මුතිය
CHA	ස්ථීර අනතුරුදායක ප්‍රදේශය
CRPD	ආබාධ සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය
DASH	ඩෙල්ටෝන් ඇසිස්ටන්ස් ෆෝර් සෝෂල් හාර්මනි (ඩෑෂ්)
EO	පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ
EOD	පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ විනාශ කිරීම
EORE	පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ අවදානම් අධ්‍යාපනය
ERW	පුපුරා නොගිය යුධ උපකරණ
GICHD	ජීනීවා ජාත්‍යන්තර මානුෂ්‍යවාදී බිම්බෝමල ඉවත් කිරීමේ මධ්‍යස්ථානය
GoSL	ශ්‍රී ලංකා රජය
IED	වැඩි දියුණු කරන ලද කෘතිම පිපිරුම් උපකරණ
IM	තොරතුරු කළමනාකරණය
IMAS	ජාත්‍යන්තර බිම්බෝමල කාර්යය ප්‍රමිතීන්
IMSMA	බිම්බෝමල කාර්යය තොරතුරු කළමනාකරණ පද්ධතිය
LTTE	දෙමළ ඊලාම් විමුක්ති කොටි
MAG	මයික් ඇඩ්වසරි ගෘප්
NMAS	ජාතික බිම්බෝමල කාර්යය ප්‍රමිතීන්
NTS	තාක්ෂණික නොවන සමීක්ෂණය
OAP	ඔස්ලෝ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම
QA	තත්ත්ව සහතික කිරීම
QC	තත්ත්ව පාලනය
QM	තත්ත්ව කළමනාකරණය
RMAO	ප්‍රාදේශීය බිම්බේඩ් ක්‍රියාකාරී කාර්යාලය
SADD	ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ වයස අනුව වෙන්කරන ලද දත්ත
SADDD	ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය, වයස හා ආබාධ සහිත බව අනුව වෙන්කරන ලද දත්ත
SDGs	නිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක
SHA	අවදානම් සහිත බවට අනුමාන කරන ප්‍රදේශ
SHARP	ස්කවිනා හියුමැනිටේරියන් ඇසිස්ටන්ස් ඇන්ඩ් රිලීෆ් ප්‍රොජෙක්ට් (ශාර්ප්)
SLA HDU	ශ්‍රී ලංකා යුද්ධ හමුදා මානුෂ්‍යවාදී බිම්බෝමල ඉවත් කිරීමේ ඒකකය
SOP	සම්මත මෙහෙයුම් කාර්ය පටිපාටිය
UNDP	එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන
UNFCCC	දේශගුණික විපර්යාස පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ රාමුගත සම්මුතිය
UXO	පුපුරා නොගිය අවිකොටස්
VA	වින්දිත සභාය

පෙරවදන

ජීනීවා ජාත්‍යන්තර මානුෂීය බිම්බෝමිබ ඉවත් කිරීමේ මධ්‍යස්ථානයේ (GICHD) සහය ඇතිව බිම්බෝමිබ ක්‍රියාකාරී ජාතික මධ්‍යස්ථානය (NMAC) විසින් සංවර්ධනය කරන ලද 2023 සිට 2027 දක්වා ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝමිබ ක්‍රියාකාරී වැඩසටහන සඳහා වූ උපායමාර්ගික දිශානතිය මෙම ජාතික බිම්බෝමිබ කාර්යය සම්පූර්ණ කිරීමේ උපායමාර්ගයෙන් ඉදිරිපත් කෙරේ. තිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක (SDGs) වලට අනුකූලව පුද්ගල නාශක බිම්බෝමිබ තහනම් කිරීමේ සම්මුතිය (APMBC), පොකුරු අවි පිළිබඳ සම්මුතිය (CCM), ආබාධ සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය (CRPD) සහ සම්මත යුධ අවි පිළිබඳ සම්මුතිය (CCW) යටතේ ජාත්‍යන්තර සම්මුති බැඳීම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ කැපවීම එමඟින් ශක්තිමත් කෙරේ.

බිම්බෝමිබ කාර්යයන් සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය දිගින් දිගටම කැපවී කටයුතු කරන අතර ගෙවී ගිය වසර කිහිපයේදීම බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහන සඳහා අයවැයෙන් ලබාදෙන සහයෝගය වැඩිකිරීම තුළින් මෙය පැහැදිලි වේ. ‘කළයුතු කාර්යය කිරීම’ සඳහා සහ 2027 වන විට ශ්‍රී ලංකාව බිම්බෝමිබ උවදුරෙන් නිදහස් කරගැනීම සඳහා ස්වකීය ජාතික සහ අන්තර්ජාතික පාර්ශ්වකරුවන් සමඟින් සමීප සහයෝගීතාවයක් පවත්වාගෙන යාමට ශ්‍රී ලංකාව අඛණ්ඩව කටයුතු කරනු ඇත. මෙතුළින්, කලින් බිම්බෝමිබ වලින් දුෂ්‍යකරණය වී තිබූ ඉඩම් මුදාගැනීමටත් ඉන් පසුව එම ඉඩම් වගා සහ අනෙකුත් ජීවනෝපාය මාර්ග සඳහා යොදාගැනීමටත්, පොදු සේවා (පාසල් සහ සෞඛ්‍ය පහසුකම් ඇතුළුව) සඳහා යොදාගැනීමටත්, එම ඉඩම්වල යටිතල පහසුකම් පුනරුත්ථාපනයටත්, ඒවායෙහි වාසය කරන වනජීවීන් ආරක්ෂා කිරීමටත්, සංචාරක කර්මාන්තය දියුණු කිරීමටත් හැකිවනු ඇත.

පුද්ගල නාශක බිම්බෝමිබ තහනම් කිරීමේ සම්මුතිය යටතේ ශ්‍රී ලංකාවට ඇති බැඳීම් සම්පූර්ණ කළ බව නුදුරේදීම ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට ඇති හැකියාව, සැබැවින්ම සිත් පොළඹවාලන සුළු ජයග්‍රාහී කතාවක කොටස්කරුවන් වීමේ අවස්ථාව ශ්‍රී ලංකා රජයට සහ ජාත්‍යන්තර ප්‍රජාවට හිමිකර දෙයි. මෙම ඉලක්කය සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා පැහැදිලි උපායමාර්ගික පෙළගැස්මක් මෙම ශ්‍රී ලංකා ජාතික බිම්බෝමිබ කාර්යය සම්පූර්ණ කිරීමේ උපායමාර්ගයෙන් ලැබෙන බව ශ්‍රී ලංකා රජය විශ්වාස කරයි. ශ්‍රී ලංකාව එහි සම්පූර්ණ කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ආරම්භ කරන විට, සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන කටයුතු සඳහා සක්‍රීය පරිසරය ආරක්ෂා කිරීමට NMAC සහ ප්‍රාදේශීය බිම්බෝමිබ ක්‍රියාකාරී කාර්යාලය (RMAO) පූර්ණ අරමුදල් සහ සමීපත් සහිතව පවතින බවට රජය සහතික කරනු ඇත. එසේම, ශ්‍රී ලංකා යුධ හමුදා මානුෂීය බිම්බෝමිබ ඉවත් කිරීමේ ඒකකයට (SLA HDU) ඔවුන්ගේ අවදානම් සහිත සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන ප්‍රයත්නයන් අඛණ්ඩව කරගෙන යාමට අරමුදල් සහ සමීපත් පවතින බවට රජය සහතික කරනු ඇත. 2027 වන විට ශ්‍රී ලංකාවට අවසන් සීමාව පසු කර යාමට ඉඩ සලසා දෙමින්, ජාතික සහ ජාත්‍යන්තර මානුෂීය මෙහෙයුම්කරුවන්ට ඔවුන්ගේ භාරදුර ක්‍රියාකාරකම් අඛණ්ඩව කරගෙන යාමට ඉඩ සලසාලන ශ්‍රී ලංකාවේ ජාත්‍යන්තර හවුල්කරුවන්ගේ නොමසුරු සහයෝගය මත මෙම වැඩසටහන තවදුරටත් රඳා පවතී.

නිෂ්කාශනය සම්පූර්ණ වීම ආසන්නවත්ම, මෙම උපායමාර්ගයේ ඉදිරිපත් කර ඇති බැඳීම් අනුව යමින් බිම්බෝමිබ ඉවත්කරන්නන් බාධා හැලහැපීමේ වලින් තොරව සේවයෙන් මුදවාහැරීමටත් ශේෂමය දුෂ්‍යකරණය නිසි ලෙස කළමනාකරණයටත් අදාළවන සැලසුම් නිසි ලෙස ස්ථානගත කෙරෙන බව රජය විසින් සහතික කරනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහන සඳහා උපකාර කරන සියළුම අන්තර්ජාතික ආධාරකයින් (ඕස්ට්‍රේලියාව, කැනඩාව, චීනය, ජර්මනිය, ඉන්දියාව, ජපානය, නෝර්වේ, රුසියාව, එක්සත් රාජධානිය, ස්විට්සර්ලන්තය සහ එක්සත් ජනපදය) වෙත ශ්‍රී ලංකා රජයේ කෘතඥතාවය සහ ප්‍රණාමය පුද කරන අතර ඔවුන්ගේ අඛණ්ඩ සහයෝගය අගය කරනු ලැබේ. බිම්බෝමිබ ඇති ස්ථාන හඳුනාගැනීමත් ඒවා නිෂ්කාශනය කිරීම සඳහා වෙහෙස නොබලා ක්‍රියාත්මකවන සහ මෙම උපායමාර්ගය සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ඔවුන්ගේ අත්දැකීම් බෙදාහදා ගැනීම වෙනුවෙන් සියළුම පාර්ශ්වකරුවන්, එහි ජාතික සහ ජාත්‍යන්තර නිෂ්කාශන හවුල්කරුවන් (SLA-HDU, DASH, SHARP, The HALO Trust සහ MAG) වෙත ද රජයේ හෘදයාංගම ස්තූතිය හිමි වේ. බිම්බෝමිබ වලින් පීඩාවට පත්වූවන්ට උපකාර කිරීමේ සහ පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ අවදානම් අධ්‍යාපනයේ නිරතවී සිටින සියළුම සංවිධාන විසින් සිදුකරන එම බාරදුර කාර්යභාරය ද රජයේ නොමඳ අගය කිරීමට පාත්‍රවනු ලැබේ.

ස්තූතියි.

හැඳින්වීම

අරමුණ සහ දළ සැලැස්ම

මෙම ජාතික බිම්බෝම්බ කාර්යය සම්පූර්ණ කිරීමේ උපායමාර්ගය (උපායමාර්ගය) මඟින් 2023 සිට 2027 කාලසීමාව තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන සඳහා උපායමාර්ගික දිශානතිය ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. එය ජයග්‍රහණ මත ගොඩ නැගෙන අතර, ශ්‍රී ලංකාවේ පූර්ව ජාතික බිම්බෝම්බ කාර්යය උපායමාර්ගයෙන් උගත් පාඩම් සහ යහපත්වයන් උකහා ගනී. එය නිරසාර සංවර්ධන ඉලක්කවලට (SDGs) අනුකූලව පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ තහනම් කිරීමේ සම්මුතිය (APMBC), පොකුරු අවි පිළිබඳ සම්මුතිය (CCM), ආබාධ සහිත පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය (CRPD), සම්මත යුධ අවි පිළිබඳ සම්මුතිය (CCW) යටතේ ජාත්‍යන්තර සම්මුති බැඳීම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ කැපවීම ශක්තිමත් කරයි.

ක්‍රමවේදය

සම්මුති වගකීම් හැකි ඉක්මනින් ඉටු කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සාක්ෂි මත පදනම් වූ, වියදම් සහිත සහ කාලානුරූපී ජාතික උපායමාර්ග සහ වැඩ සැලසුම් සංවර්ධනය කිරීම පිළිබඳ ඔස්ලෝ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම¹ (OAP) ක්‍රියාමාර්ග අංක 2 ට අනුකූලව, මෙම උපායමාර්ගය යාවත්කාලීන තොරතුරු සහ පරිපූර්ණ සන්දර්භ විශ්ලේෂණ අභ්‍යාස වලින් සොයා ගැනීම් මත පදනම්ව සකස් කරන ලදී.

මෙම උපායමාර්ගය සංවර්ධනය කිරීම සඳහා ක්‍රියාකාරී මූලධර්ම අටක් යොදා ගන්නා ලදී:

1. උපදේශන හා සියලුදෙනාම ඇතුළත් කරගන්නා ප්‍රවේශයක් සහතික කිරීම
2. ජාතික අයිතිය ප්‍රවර්ධනය කිරීම
3. ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය හා විවිධත්වය ඇතුළත් කරගැනීම සහතික කිරීම
4. සන්දර්භ විශ්ලේෂණ සොයාගැනීම් මත පදනම්ව වෙනස් කිරීමේ න්‍යාය සංවර්ධනය කිරීම
5. ප්‍රතිඵල පදනම් කරගත් කළමනාකරණ (RBM) ප්‍රවේශයක්² අනුගමනය කරමින් අධීක්ෂණය කිරීම
6. විනිවිදභාවය සහ වගවීම සහතික කිරීම
7. ජාත්‍යන්තර බිම්බෝම්බ කාර්යය ප්‍රමිතීන් සමඟ උපායමාර්ගය පෙළගැස්වීම (IMAS)
8. වැඩසටහන තුළ සහයෝගීතාව හා සම්බන්ධීකරණය ප්‍රවර්ධනය කිරීම

ජාත්‍යන්තර යහපත්වයන් පිළිබිඹු කරමින්, මෙම උපායමාර්ගය ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික බිම්බෝම්බ ක්‍රියාකාරී මධ්‍යස්ථානයේ (NMAC) නායකත්වය යටතේ, මානුෂීය බිම්බෝම්බ ඉවත් කිරීම සඳහා වන ජීනීවා ජාත්‍යන්තර මධ්‍යස්ථානයේ (GICHD) සහාය ඇතිව සියළුදෙනාම ඇතුළත් සහ සහභාගීත්ව ආකාරයෙන් සංවර්ධනය කරන ලදී. NMAC සහ GICHD විසින් පහසුකම් සපයමින්, 2022 ජුනි මස කොළඹ දී පැවැත්වූ උපායමාර්ගික පාර්ශවකරුවන්ගේ වැඩමුළුවට ශ්‍රී ලංකා රජයේ අමාත්‍යාංශ සහ ජාතික හා ජාත්‍යන්තර සංවිධාන රැසක් සහභාගී වූහ.

ජුනි වැඩමුළුව අවසන් වූ පසු, බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන වෙනස් කිරීමේ න්‍යාය කෙටුම්පත ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන් ඇතුළු පුළුල් පරාසයක පාර්ශවකරුවන්ට ඉදිරිපත් කරන ලදී. නිල අනුමැතිය ලබා ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය (GOSL) වෙත උපායමාර්ගය ඉදිරිපත් කිරීමට පෙර NMAC සහ GICHD විසින් 2022 සැප්තැම්බර් මාසයේ දී කොළඹ දී උපායමාර්ගය වලංගු කිරීමේ වැඩමුළුවක් සංවිධානය කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 4 වන පරිච්ඡේදයේ 18 වන වගන්තිය ප්‍රකාරව³, මෙම ඉංග්‍රීසි අනුවාදයට අමතරව, ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය භාෂා දෙක වන සිංහල සහ දෙමළ යන භාෂා ද්විත්වයෙන් ද මෙම උපායමාර්ගය පවතී.

¹ The [2019 Oslo Action Plan](#) is the fourth action plan of the APMBC, following the 4th Review Conference held in Oslo, Norway, in November 2019.

² IMAS 07.40 Monitoring of mine action organisations, Second Edition, 2016: “Long term monitoring is of direct relevance to RBM aspects addressing questions such as whether land has been used for the expected purpose and whether that land use leads to expected medium-term outcomes and impacts such as increased health of a population. Monitoring systems should consider the use of RBM indicators related to the results of product use and longer-term impacts”, p.15.

ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන

ආයතනික බිම්බෝම්බ කාර්යය නිර්මිතය සහ සම්මත රාමුව

පසුබිම සහ ව්‍යුහය

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහනේ (UNDP) සම්බන්ධීකරණය හා කළමනාකරණ සහාය ඇතිව ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන 2002 වර්ෂයේ දී මුලින්ම ආරම්භ කරන ලදී. 2010 දී, ශ්‍රී ලංකා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් NMAC පිහිටුවීම නිල වශයෙන් අනුමත කරන ලද අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් UNDP කළමනාකරණයේ සිට පූර්ණ ජාතික අයිතියක් දක්වා මෙම වැඩසටහන සංක්‍රමණය විය. එතැන් පටන්, NMAC විවිධ අමාත්‍යාංශ කිහිපයක් යටතේ පැවැති අතර, 2022 වර්ෂයේ මැද භාගයේ සිට නිවාස හා ඉදිකිරීම් අමාත්‍යාංශය යටතේ පවතින අතර, NMAC හි අධ්‍යක්ෂ ලෙස එම අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් කටයුතු කරනු ලබයි. ප්‍රාදේශීය බිම්බෝම්බ ක්‍රියාකාරී කාර්යාලය (RMAO) කිලිනොච්චි හි පිහිටා ඇති අතර, සම්බන්ධීකරණය, කාර්යයන් ඉටුකිරීම හා තත්ත්ව කළමනාකරණය (QM) පවත්වාගැනීමේ වගකීම එමඟින් දරනු ලබයි. බිම්බෝම්බ කාර්යය ඉටුකිරීමේ දී, NMAC සහ RMAO විසින් රජයේ දිස්ත්‍රික් අධිකාරයේ ප්‍රධානත්වය දරන දිසාපතිවරුන් (GAs) විසින් මූලසුන හොබවනු ලබන දිස්ත්‍රික් මෙහෙයුම් කමිටු සමඟ සමීපව කටයුතු කරයි.

සම්මත රාමුව

ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ජාත්‍යන්තර සාමය, සුරක්ෂිතභාවය සහ සහයෝගීතාව සඳහා එහි කැපවීම මෙසේ නියම කර ඇත: ශ්‍රී ලංකාව “ජාත්‍යන්තර සාමය, සුරක්ෂිතභාවය හා සහයෝගීතාව වර්ධනය කිරීම ද, ජාතීන් අතර කටයුතුවල දී ජාත්‍යන්තර නීතිය සහ ගිවිසගත් බැඳීම් කෙරෙහි ගෞරවය ඇති කිරීමට උත්සාහ කිරීම ද, ධර්මිෂ්ඨ හා සාධාරණ ජාත්‍යන්තර ආර්ථික හා සමාජ ක්‍රමයක් ඇති කිරීමට උත්සාහ කිරීම ද රජය විසින් කළ යුත්තේ ය”⁴.

ශ්‍රී ලංකාව 2004 සැප්තැම්බර් මස බිම්බෝම්බ හා මර උගුල් පිළිබඳව වන II වන මූලලේඛණය ද ඇතුළුව සම්මත යුධ අවි පිළිබඳ සම්මුතිය (CCW) අපරානුමත කර ඇතත්, පුපුරා නොගිය යුධ උපකරණ (ERW) සම්බන්ධයෙන් වන 2003 V වන මූලලේඛණය⁵ තවමත් අපරානුමත කර නොමැත.

2015 දෙසැම්බර් මාසයේ දී ජීනීවා නුවර පැවති 14 වැනි APMBC රාජ්‍ය පාර්ශ්ව රැස්වීමේදී (MSP) ශ්‍රී ලංකාව ප්‍රථම වරට APMBC වෙත ප්‍රවේශ වීම සඳහා වන ස්වකීය කැපවීම ප්‍රසිද්ධියේ නිවේදනය කරමින් නිල ප්‍රකාශයක් නිකුත් කරන ලදී. 2017 දෙසැම්බර් මාසයේ දී ශ්‍රී ලංකාව APMBC වෙත ප්‍රවේශ වූ අතර, මෙම සම්මුතිය 2018 ජූනි මාසයේ සිට ශ්‍රී ලංකාව සඳහා බලාත්මක විය. 2018 නොවැම්බරයේ ඉදිරිපත් කරන ලද එහි පළමු විනිවිදභාවය පිළිබඳ වාර්තාවේ, ශ්‍රී ලංකාව සතුව හෝ එහි හිමිකාරීත්වය යටතේ පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ තොග ඇති බව වාර්තා කර ඇත (2021 දී සම්පූර්ණ කරන ලදී).

එසේම ශ්‍රී ලංකාව විසින් 2018 දී CCM වෙත ප්‍රවේශ වන ලද අතර, එය 2018 සැප්තැම්බර් 01 වැනි දින සිට ශ්‍රී ලංකාවට බලාත්මක වූ අතර, තමන් සතුව කිසිදු පොකුරු අවි තොග හෝ එහි බල ප්‍රදේශය හෝ පාලනය යටතේ පවතින ප්‍රදේශවල පොකුරු අවි දුෂාකරණයක් හෝ නොමැති බව නිවේදනය කර ඇත.⁶ ශ්‍රී ලංකාව 2016 මාර්තු මස සිට CRPD හි රාජ්‍ය පාර්ශ්වකරුවෙකු ද වේ.⁷

---

³ The Constitution of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka, Revised Edition, 2021 (<https://www.parliament.lk/files/pdf/constitution.pdf>)
⁴ *Idem*.
⁵ Convention on Certain Conventional Weapons (<https://geneva-s3.unoda.org/static-unoda-site/pages/templates/the-convention-on-certain-conventional-weapons/high-contracting-parties-and-signatories-ccw/SRI%2BLANKA.pdf>)
⁶ Convention on Cluster Munitions (https://www.clusterconvention.org/files/country_profiles/Sri-Lanka-10.pdf)
⁷ Convention on the Rights of Persons with Disabilities

APMBC බැඳීමවලට අනුකූලව, ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුව විසින් 2022 පෙබරවාරි මාසයේ දී 2022 අංක 3 දරන පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ තහනම් කිරීමේ පනත සම්මත කර ඇත.⁸

පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ දූෂ්‍යකරණය: මූලය, වර්ගය, ප්‍රමාණය සහ බලපෑම

මූලය සහ වර්ගය

ශ්‍රී ලංකා ආරක්ෂක හමුදා සහ එල්ටීටීඊ සංවිධානය අතර දශක තුනකට ආසන්න කාලයක් මුළුල්ලේ ඇවිලී ගිය සන්නද්ධ ගැටුම හේතුවෙන් රටේ බොහෝ ප්‍රදේශ, විශේෂයෙන්ම උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල බොහෝ ප්‍රදේශ පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ (EO)⁹ වලින් දූෂ්‍යකරණයට ලක් විය. ශ්‍රී ලංකාවේ ආරක්ෂක හමුදා සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. යන දෙපාර්ශ්වයම විසින් බිම්බෝම්බ වල දැමූ අතර, අනෙකුත් EO පුළුල් ලෙස භාවිතා කළහ. 1987 සිට 1990 දක්වා කාලය තුළ මෙම ප්‍රදේශවල සිටි ඉන්දීය සාමසාධක බලකා ද බිම්බෝම්බ භාවිතා කළහ.

ශ්‍රී ලංකා ආරක්ෂක හමුදා විසින් භාවිතා කරනු ලැබුවේ පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ (AP) සහ වාහන නාශක (AV) බිම්බෝම්බ වූ අතර ඒවා සියල්ල සටහන් කරගෙන ඇත. 2004 සැප්තැම්බර් මාසයේ දී සම්මත යුද අවි සම්මුතියේ දෙවන අමතර කෙටුම්පත අපරානුමත කිරීමෙන් අනතුරුව එසේ ආරක්ෂක හමුදා විසින් වැලලූ සියළුම බිම්බෝම්බ එම අමතර කෙටුම්පතට අනුකූල වන පරිදි වාර්තා කර ඇත. ගැටුම නිමා වූ පසුව එම බිම්බෝම්බ වැලලූ භූමි පිළිබඳ සියලුම තොරතුරු ආරක්ෂක හමුදා විසින් බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන වෙත භාර දෙන ලද අතර, එම සියලුම තොරතුරු බිම්බෝම්බ කාර්යය සඳහා වන ජාතික තොරතුරු කළමනාකරණ පද්ධතියේ (IMSMA) ගබඩා කර ඇත.

තම ආරක්ෂක ස්ථාන ඉදිරියෙන් බිම්බෝම්බ වැළලීමට එල්ටීටීඊය යොමු වී තිබුණු අතර ඔවුන් බොහෝ දුරට භාවිතා කළේ පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ වූ අතර වාහන නාශක බිම්බෝම්බ ද යම්තාක් දුරකට භාවිතා කර තිබුණි. එල්ටීටීඊ සංවිධානය වැලලූ බිම්බෝම්බ පිළිබඳ සටහන් නොමැත. ළිං, ගොඩනැගිලි, මාර්ග සහ අඩිපාර ඇතුළු විවිධ පහසුකම් කරා ප්‍රවේශවීම බාධා කරනු වස් හිරිහැරය අරමුණු කරගෙන බිම්බෝම්බ වැළලීමට ද එල්ටීටීඊය කටයුතු කර තිබුණි. එමෙන්ම, 2006-2009 අතරතුර යුද්ධයේ අවසාන අදියරයන්හි දී එල්ටීටීඊය උතුරේ හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවලින් ශීඝ්‍රයෙන් පසුබසිමින් සිටින අවස්ථාවේදී ද යම් බිම්බෝම්බ ප්‍රමාණයක් පොළවේ විසුරුවා හැර තිබේ. බණ්ඩාරිකරණ බිම්බෝම්බ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා පැන්තූම් කම්බිවලට සවි කළ මෝටාර් උණ්ඩ, පුවරු සහිත බිම්බෝම්බ, විදුලියෙන් සහ චුම්බක බලයෙන් ක්‍රියාත්මක වන පිපිරුම් උපකරණ / බිම්බෝම්බ උපායමාර්ගික ස්ථානවල සවි කිරීම සහ පිපිරුම්කාරක කම්බි යොදා, මෝටාර්/කාලතුවක්කු උණ්ඩවලට සම්බන්ධ කළ ස්ථානයට අවශ්‍ය පරිදි විශේෂයෙන් සැකැසූ සංකීර්ණ IED¹⁰ බිම්බෝම්බ ද එල්ටීටීඊ සංවිධානය විසින් භාවිතා කර තිබේ. එල්ටීටීඊ සංවිධානය භාවිතා කළ බිම්බෝම්බවලින් බොහොමයක් ඔවුන් විසින්ම නිපදවූ ඒවා වන අතර ශ්‍රී ලංකා ආරක්ෂක අංශ විසින් භාවිතා කරන ලද්දේ ආනයනය කරන ලද කර්මාන්තශාලාවල නිෂ්පාදිත බිම්බෝම්බ පමණි. එල්ටීටීඊ සංවිධානය භාවිතා කළ බිම්බෝම්බ වලින් ඇතැම් ඒවා පොළොවේ වැළලූ පසුව නැවත ගොඩ ගැනීම වැළැක්වීම සඳහා එසවීමට හෝ ඇලකිරීමට එරෙහි උපකරණ සහිතව නිර්මාණය කළ ඒවා වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ IED දූෂ්‍යකරණය එහි සංකීර්ණ සහ අනපේක්ෂිත යාන්ත්‍රණයන් නිසා මෙහෙයුම්කරුවන්ට අද්විතීය නිෂ්කාශන අභියෝග මතු කරයි. OAP ක්‍රියාකාරකම් අංක 21 ට අනුකූලව, අනෙකුත් සියලුම

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fc%2flKA%2f1&Lang=en

⁸ The Prohibition of anti-personnel mines act, no. 3 of 2022:

<https://www.parliament.lk/uploads/acts/gbills/english/6231.pdf>

⁹ IMAS 04.10 Glossary on Mine Action Terms, Definitions and Abbreviations, Amendment 10, 2019: “Explosive Ordnance (EO) (2018) interpreted as encompassing mine action’s response to the following munitions: Mines, Cluster Munitions, Unexploded Ordnance, Abandoned Ordnance, Booby traps, other devices (as defined by CCW APII), Improvised Explosive Devices”, p.15.

¹⁰ Ibid, p.20: “Improvised explosive device: a device placed or fabricated in an improvised manner incorporating explosive material, destructive, lethal, noxious, incendiary, pyrotechnic materials or chemicals designed to destroy, disfigure, distract or harass. They may incorporate military stores but are normally devised from non-military components [IATG 01.40:2011]”.

ආකාරයේ පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ¹¹ සඳහා සිදුකරන පරිදි, වැඩිදියුණු කළ ස්වභාවයේ පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ සඳහා APMBC යටතේ ඇති සියලුම විධිවිධාන සහ බැඳීම් යෙදිය යුතු බව ශ්‍රී ලංකාව පිළිගනී.

2002 වර්ෂයේ සිට උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල EO දුෂාකරණයට ලක් වූ සමහර ප්‍රදේශ නිෂ්කාශනය කිරීම ආරම්භ කරන ලදී. එහෙත්, 2006 දී ගැටුම් උත්සන්න වීමත් සමඟින් එම ප්‍රදේශ, විශේෂයෙන්ම උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත් වල ප්‍රදේශ නැවතත් දුෂාකරණයට ලක් විය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති EO දුෂාකරණය බොහෝ දුරට සමන්විත වන්නේ ගුවනින් හෙලා පුපුරා නොගිය බෝම්බ, කාලතුවක්කු වලින් නිකුත් කළ උණ්ඩ, මෝටාර් බෝම්බ, යුද ටැංකි නාශක බෝම්බ, කුඩා රයිෆල් බෝම්බ සහ අන් බෝම්බ වලින් වේ. එමෙන්ම, අතහැර දැමූ පිපිරුම් යුද්ධෝපකරණ සැලකිය යුතු ප්‍රමාණ සහිත ගබඩා ද විශේෂයෙන් උතුරු පළාතේ ඇත. ගැටුම් පැවති සමයේ දී ශ්‍රී ලංකාව තුළ පොකුරු යුධ අවි භාවිත නොකළ බව ශ්‍රී ලංකා රජය වාර්තා කර ඇත.

ප්‍රමාණය සහ බලපෑම

2002 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන පිහිටුවීමේ සිට 2022 දක්වා, වර්ග කිලෝමීටර් 200 කට අධික ප්‍රමාණයක බිම්බෝම්බ ඉවත් කර ඇති අතර, 843,000 ට අධික පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ, ආසන්න වශයෙන් 2,050 වාහන නාශක බිම්බෝම්බ සහ 360,700 කට අධික UXO විනාශ කරමින් වර්ග කිලෝමීටර් 100කට අධික යුධ ප්‍රදේශ¹² නිෂ්කාශනය කර ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල අභ්‍යන්තර අවතැන්වූවන් (IDPs) ආරක්ෂිතව නැවත පදිංචි කිරීම, ප්‍රතිසංස්කරණය සහ ජීවනෝපාය කටයුතු සඳහා ආරක්ෂිත ඉඩම් නිදහස් කිරීම සඳහා බිම්බෝම්බ කාර්යය වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කර ඇත. 2022 ජූලි වන විට අභ්‍යන්තර අවතැන්වූවන් 900,000කට අධික ප්‍රමාණයක් නැවත පදිංචි කර ඇත.¹³ NMAC ඇස්තමේන්තු වලට අනුව, 2022 සැප්තැම්බර් වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ පරිපාලන දිස්ත්‍රික්ක 25 න් දිස්ත්‍රික්ක 8ක අන්තරායකර ප්‍රදේශ 17 km² ඉතිරිව ඇත. ඒ අතරින්, වඩාත් දැඩි ලෙස EO දුෂාකරණයට ලක්වූ දිස්ත්‍රික්කය මූලතීව්‍ර වන අතර, ඉන් අනතුරුව කිලිනොච්චිය, වවුනියාව සහ මන්නාරම යන දිස්ත්‍රික්ක පවතී.¹⁴

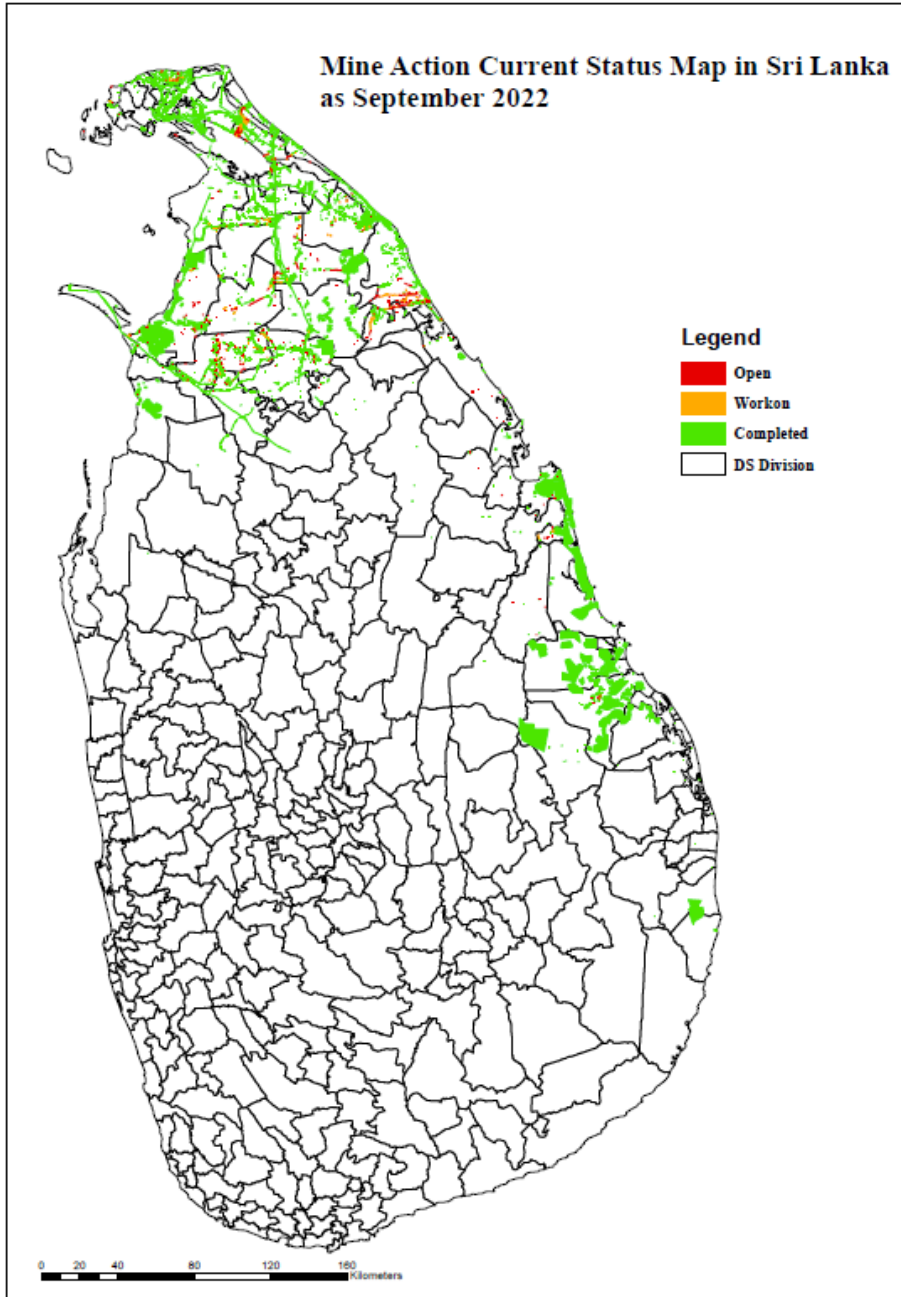
¹¹ OAP action #21: “States Parties affected by anti-personnel mines of an improvised nature will ensure that they apply all provisions and obligations under the Convention to such contamination as they do for all other types of anti-personnel mines, including during survey and clearance in fulfilment of Article 5 and disaggregate by types of mines when reporting in fulfilment of Article 7 obligations”.

¹² IMAS 04.10, Glossary of mine action terms, definitions and abbreviations, Amendment 10, 2019: “Battle Area Clearance (BAC) (2005) the systematic and controlled clearance of hazardous areas where the hazards are known not to include mines”, p.5.

¹³ Information from the Ministry of Housing and Construction.

¹⁴ A mine action progress map is included in Annex I

රූපසටහන 1: 2022 සැප්තැම්බර් වන විට බිම්බෝම්බ කාර්යය ප්‍රගති සිතියම, 2022 සැප්තැම්බර් 22 NMAC, IMSMA දත්ත.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිරිව ඇති දූෂාකරණයෙන් සමහරක් වනාන්තර ප්‍රදේශවල පවතී. ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින විවිධ භූ විෂමතා සහ නිවර්තන දේශගුණය අද්විතීය ජෛව විවිධත්වයට හේතු වී ඇති අතර, එය ව්‍යවස්ථාදායක ලේඛන, ප්‍රතිපත්ති, උපායමාර්ග සහ වැඩසටහන් ගණනාවකින් ආරක්ෂා කර ඇත. පාරිසරික කළමනාකරණය පිළිබඳ IMAS 07.13 ට අනුකූලව, ඉතිරිව ඇති දූෂාකරණය ආමන්ත්‍රණය කිරීම පරිසරයට වන බලපෑම අවම කිරීම සඳහා ඉතා වැදගත් වනු ඇත.¹⁵ ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන යහපරිවයකට අනුකූලව එසේ කිරීමට කැපවී සිටී. ශ්‍රී ලංකාවට පාරිසරික කළමනාකරණය පිළිබඳ නිශ්චිත ජාතික බිම්බෝම්බ කාර්යය ප්‍රමිතියක් (NMAS) නොමැති බැවින්, බොහෝ මෙහෙයුම්කරුවන් IMAS 07.13 වෙත යොමු වන අතර, අදාළ සම්මත මෙහෙයුම් කාර්යය පටිපාටි (SOPs) අදාළ කරගනු ලබයි.

¹⁵ IMAS 07.13 on Environmental Management, First Edition, 2017

පසුගිය වසර දහය තුළ ශ්‍රී ලංකාව බිම්බෝම්බ අනතුරුවල විශාල අඩුවීමක් අත්විඳ ඇති අතර, 2021 දී වාර්තා වූ EO අනතුරු සංඛ්‍යාව තුනකි. 1985 සිට 2021 දක්වා වාර්තා වූ මුළු EO අනතුරු සංඛ්‍යාව 1,716 කි.¹⁶ ජාත්‍යන්තර යහපරිවෘත්ත අනුකූලව, NMAC විසින් 2010 වසරේ දී ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ වයස අනුව වෙන්කර EO අනතුරට පත්වූවන්ගේ දත්ත රැස් කිරීම ආරම්භ කළ අතර, එතැන් සිට සමස්ත EO අනතුරු 184 ක් වාර්තා වී ඇති අතර, ඉන් 29ක් කාන්තාවන්, 8ක් ගැහැණු ළමුන්, 55ක් පිරිමි ළමුන් සහ 92ක් පුරුෂයන් විය. පිරිමි අනතුරුවල ඉහළ අනුපාතය (විශේෂයෙන් වයස අවුරුදු 18 ට වැඩි) ගෝලීය EO අනතුරු රටා පිළිබිඹු කරයි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ, පුරුෂයන් සහ පිරිමි ළමුන් තම නිවෙස්වලින් සහ ගමෙන් බැහැරව ජීවනෝපාය කටයුතුවල නියැලෙන අතර කාන්තාවන්ගේ සහ ගැහැණු ළමයින්ගේ වගකීම් සාමාන්‍යයෙන් ඔවුන්ගේ නිවෙස්වලට සහ ගමට සීමා වී තිබීමෙන් මෙය අර්ධ වශයෙන් පැහැදිලි කළ හැකිය.¹⁷ පිරිමි යුද්ධෝපකරණ අවදානම් අධ්‍යාපන (EORE) ක්‍රියාකාරකම් සැලසුම් කිරීමේදී සහ සැපයීමේ දී මෙම ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ වයස් මානයන් සැලකිල්ලට ගත යුතු අතර, එය උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 1 යටතේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත.

පූර්ව උපායමාර්ගික කාලසීමාව: ප්‍රධාන ජයග්‍රහණ සහ අභියෝග

ශ්‍රී ලංකාව APMBC සහ CCM වෙත ප්‍රවේශ වීම ඇතුළුව, පූර්ව බිම්බෝම්බ කාර්යය උපායමාර්ගික කාලසීමාව තුළ (2016-2020) ජාත්‍යන්තර මානුෂීය නීතිය (IHL) සඳහා වූ කැපවීමවල සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් ලබා ඇත. ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුව විසින් පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ තහනම් කිරීම පිළිබඳ 2022 අංක 03 දරන පනත සම්මත කිරීමෙන් අනතුරුව, 7 වැනි වගන්තියේ වාර්ෂික විනිවිදභාවය පිළිබඳ වාර්තා සියල්ල ඉදිරිපත් කර ඇති අතර, 2021 අගෝස්තු මාසයේ දී එහි APMBC 4 වැනි වගන්තියේ වගකීම් සාක්ෂාත් කර ගත් අතර, 2022 මාර්තු මාසයේදී එහි APMBC 9 වැනි වගන්තියේ වගකීම් සම්පූර්ණ කරන ලදී.

EORE සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ, උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත්වල පාසල් විෂය මාලාවට EORE ඒකාබද්ධ කිරීම ඇතුළුව, ශ්‍රී ලංකාව එහි අවදානම් අධ්‍යාපන ක්‍රියාකාරකම්වල නිරසාරභාවය ශක්තිමත් කර ඇත. EORE පුහුණු ද්‍රව්‍ය සහ මෙවලම් ද සංවර්ධනය කරන ලද අතර, එලදායී ව්‍යාප්තිය සහ ඉලක්ක සඳහා පහසුකම් සලසාදමින් ඒවා දෙමළ සහ සිංහල භාෂා වලින් බෙදා හරිනු ලබයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ පූර්ව ජාතික බිම්බෝම්බ කාර්යය උපායමාර්ගයට සියලු අංශ විනිවිද යන තේමාවක් ලෙස ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වය ඇතුළත් විය. SDG5 සමඟ පෙළගැසෙමින්, කාන්තාවන්, සාමය සහ ආරක්ෂක න්‍යාය පත්‍රය සහ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන් සඳහා වන එක්සත් ජාතීන්ගේ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ මගින් පසුගිය උපායමාර්ගික අවධියේදී කාර්යයන් මෙහෙයවීම සඳහා ශක්තිමත් රාමුවක් සපයන ලදී. ඉලක්කගත බඳවා ගැනීම් සහ ආරක්ෂක යාන්ත්‍රණ හඳුන්වාදීම හරහා මෙහෙයුම්කරුවන් ඔවුන්ගේ සියලු කටයුතුවලදී ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට සැලකිය යුතු ප්‍රයත්නයක් ගත්හ. 2020 දී, බිම්බෝම්බ ඉවත් කරන්නන් අතරින් ලොව වැඩිම කාන්තා සහ පිරිමි ප්‍රතිශතයක් ඇති රටවල් අතරට ශ්‍රී ලංකාව ගෙන ඒමට මෙය දායක විය.¹⁸

සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ, මෙහෙයුම්කරුවන් විසින් 2017 මුල් භාගයේදී නැවත සමීක්ෂණය සම්පූර්ණ කරන ලද අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විශාල ආරක්ෂිත ඉඩම් ප්‍රදේශයක් මුදා හැරීමට සහ ඉතිරිව ඇති EO දූෂාකරණය සම්බන්ධ ගැටලුව පිළිබඳ වැඩි පැහැදිලි බවක් ඇති කර ගැනීමට හැකි විය. කෙසේ වෙතත්, 2019 සිට ප්‍රධාන අභියෝගයක් වූයේ කලින් නොදන්නා බිම්බෝම්බ දූෂාකරණයන් අනපේක්ෂිත ලෙස සොයා ගැනීම වන අතර, එය ප්‍රජා සාමාජිකයින් නැවත පදිංචි කිරීමේදී සහ හුදකලා කැලෑ ඇතුළු පෙර ජනාවාස නොවූ සහ ගවේෂණය නොකළ ප්‍රදේශවලින් බිම්බෝම්බ සොයා ගැනීමෙන් අර්ධ වශයෙන් පැහැදිලි කළ හැකිය. තවත් අංශයක් වූයේ, IMSMA හි වාර්තා කර ඇති ප්‍රමාණයට සාපේක්ෂව ඇතැම් අන්තරායකර ප්‍රදේශ සැලකිය යුතු ලෙස විශාල වීම වන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස නිෂ්කාශන කාර්යයන් සම්පූර්ණ කිරීමට මෙහෙයුම්කරුවන්ට මුලින් සැලසුම් කර තිබූ කාලයට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු වැඩි කාලයක් ගත කිරීමට සිදු විය. සම්පූර්ණ කිරීමේ 2020 දැක්ම සාක්ෂාත් කර ගැනීමට ශ්‍රී ලංකාවට නොහැකි වීමට මෙම සාධක බෙහෙවින් දායක විය. 2021 සිට, මෙම වැඩසටහන විසින් කලින් නොදන්නා දූෂාකරණයන් හඳුනා ගැනීම සඳහා කැප වූ සමීක්ෂණයක් හරහා සම්පූර්ණ කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස මෙම අතීත අභියෝගය ආමන්ත්‍රණය

¹⁶ Sri Lanka 2022 APMBC Article 7 [Report](#).

¹⁷ *Ibid*.

¹⁸ In 2020, 39% of those employed in mine action were women. GICHD, The Socioeconomic Impact of Employing Female Deminers in Sri Lanka: Key Findings, Geneva, June 2020. (https://www.gichd.org/fileadmin/GICHD-resources/rec-documents/GICHD_Sri_Lanka_Study.pdf)

කරන ලදී. ඉතිරිව ඇති දුෂාකරණය වූ ප්‍රදේශ පිළිබඳ ගැටලුව සම්බන්ධයෙන් වඩාත් පැහැදිලි බවක් මෙමගින් ලබා දුන් අතර, 2027 දක්වා පෙර නොදන්නා දුෂාකරණය වූ විශාල ප්‍රදේශ සොයා ගැනීමේ අවදානම අවම කර ඇත.

පූර්ව උපායමාර්ගික කාලපරිච්ඡේදය තුළ ප්‍රධාන අභියෝගයක් වූයේ NMAC ට අදාළ අමාත්‍යාංශවල සහ NMAC හි අධ්‍යක්ෂවරුන් ලෙස සේවය කරනු ලැබූ රාජ්‍ය සහ අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන්ගේ මාරුවීම් ඇතුළු දේශපාලන විකසනයන් මගින් ඇති වූ නිරන්තර ආයතනික වෙනස්කම් වේ. මෙම වෙනස්කම් හේතුවෙන් ආයතනික හැකියාවන් සහ විශේෂඥතාව නැවත නැවතත් අහිමි වූ අතර, එය ජාතික සම්බන්ධීකරණයට සහ කළමනාකරණයට වඩාත් පුළුල් ලෙස සහ අහිතකර ලෙස බලපෑවේ ය.

2020 සහ 2021 වර්ෂයන් හිදී COVID-19 ආශ්‍රිත සීමා කිරීම් ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝමබ කාර්යය වැඩසටහනට සැලකිය යුතු ලෙස බලපෑ අතර, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හතරෙහි මෙහෙයුම්කරුවන්හට දින 334 ක් සිය මෙහෙයුම් කටයුතු වලින් ඉවත්වී සිටීමට සිදුවිය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 2020-2021 සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන ප්‍රතිදානයන් අඩු විය.

ශක්තීන්, අවස්ථා, දුර්වලතා සහ තර්ජන

ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝමබ කාර්යය වැඩසටහනේ ප්‍රධාන ශක්තීන්ගෙන් එකක් වන්නේ එහි ශක්තිමත් ජාතික හිමිකාරීත්වය සහ ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ව්‍යුහයන් සමඟ ඒකාබද්ධ වීමයි. ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් 2021 දී NMAC සහ RMAO සඳහා අනුග්‍රහය දක්වනු පිණිස ඇස්තමේන්තුගත ශ්‍රී ලංකා රුපියල් මිලියන 50¹⁹ ක් සහ ශ්‍රී ලංකා යුද හමුදාවේ මානුෂීය බිම්බෝමබ ඉවත් කිරීමේ ඒකකයේ (SLA HDU) මෙහෙයුම් වියදම් ආවරණය කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රුපියල් මිලියන 150ක් ජාතික අයවැයෙන් වෙන් කරන ලදී.

ජාතික හිමිකාරීත්වයට සමීපව සම්බන්ධ, දේශීයකරණය වූ බිම්බෝමබ කාර්යය සඳහා ශ්‍රී ලංකාව ගෝලීය බිම්බෝමබ ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රමුඛ උදාහරණයක් වන අතර මෙහෙයුම්කරුවන් සතර දෙනාගෙන් දෙදෙනෙක් දේශීය රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වන අතර ඒවා වසර ගණනාවක් පුරා සම්පූර්ණයෙන් ස්වාධීනව සාර්ථකව ක්‍රියාත්මක වේ. මෙය සහ දේශීය කාර්ය මණ්ඩලයේ කාන්තා සහ පිරිමි දෙපාර්ශ්වයේ පළපුරුද්ද සහ ප්‍රවීණත්වය දේශීයව හිමි බිම්බෝමබ කාර්යය සඳහා හොඳ උදාහරණ වේ.

අනාගත ආයතනික අභියෝග හා NMAC අධ්‍යක්ෂක මට්ටමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මක් නොමැතිකම සම්බන්ධ අවදානම් පවතී. එසේම, ප්‍රමාණවත් තරම් සම්පත් නොමැති වීම (මානව, මූල්‍ය සහ තාක්ෂණික), NMAC සහ RMAO විසින් ඉදිරි වසරවලදී තම වගකීම් ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව කෙරෙහි අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකිය. ස්ථිර සම්බන්ධීකරණය, තොරතුරු කළමනාකරණය (IM) සහ තත්ත්ව කළමනාකරණය (QM) ඇතුළුව, බිම්බෝමබ කාර්යය වැඩසටහනේ තීරණාත්මක, අවසාන අදියරට සහාය වීම සඳහා NMAC සහ RMAO හට ප්‍රමාණවත් පරිදි සම්පත් පවතින බවට සහතික කිරීම ශ්‍රී ලංකා රජයට ඉතා වැදගත් වනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව සිය සක්‍රීය සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන මෙහෙයුම් සම්පූර්ණ කිරීමට ආසන්න වන විට, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් සම්පූර්ණ කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා ප්‍රමාණවත් තරම් සම්පත් සහ සම්බන්ධීකරණයක් ඇති බවත්, වැඩසටහන සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණය ස්ථාවර ආකාරයකින් ක්‍රියාත්මක කරන බවත් සහතික කරනු ඇත. සම්පූර්ණ කිරීමට ආසන්න වන විට, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වය පිළිබඳ පුළුල් පරාසයක කරුණු සැලකිල්ලට ගනිමින් දහස් ගණනක් වන බිම්බෝමබ ක්‍රියාකාරී කාර්යය මණ්ඩලය වෙනත් ආදායම් උත්පාදන අවස්ථා වෙත සංක්‍රමණය කිරීමට අවශ්‍ය වනු ඇත. NMAC සහ මෙහෙයුම්කරුවන් අතර සමීප සහයෝගීතාවයෙන් මෙම ක්‍රියාවලිය දැනටමත් ආරම්භ වී ඇත. මෙම සංක්‍රාන්තිය සඳහා සැලසුම් කරන අතරවාරයේ දී, කාර්ය මණ්ඩලයේ විත්ත දෛර්‍යය පවත්වා ගැනීම සහ ප්‍රමාණවත් කාර්ය මණ්ඩල මට්ටම් සහතික කිරීම මෙහෙයුම්කරුවන් හට ඉදිරි වසරවල දී ඉතා වැදගත් වනු ඇත. බිම්බෝමබ කාර්යය සම්පූර්ණ කිරීම සහ කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලීන් සම්බන්ධව අදාළ අමාත්‍යාංශ අතර දැනුවත් කිරීම සහ සම්බන්ධීකරණය කිරීම 2027 දක්වා වන බිම්බෝමබ කාර්යය වැඩසටහනේ සාර්ථකත්වය සඳහා ප්‍රධාන වේ. සහයෝගීතාවය සහ විනිවිදභාවය සඳහා වන කැපවීමවලට අනුකූලව, ශ්‍රී ලංකාව මෙම ක්‍රියාවලීන්ගෙන් උගත් පාඩම් සහ යහපරිචයන් ගෝලීය බිම්බෝමබ කාර්යය ක්ෂේත්‍රය සමඟ බෙදා ගනු ඇත.

සම්පූර්ණ වීමට ආසන්න වන විට, වාර්තා වන EO තර්ජන වලට ප්‍රතික්‍රියාශීලීව ප්‍රතිචාර දැක්වීමට ශ්‍රී ලංකාව ද සංක්‍රමණය වීමට සූදානම් වේ. බිම්බෝමබ කාර්යය වැඩසටහනේ SLA HDU හි ප්‍රමුඛ කාර්යභාරය යන්නෙන් අදහස් වන්නේ, ශ්‍රී ලංකාව

¹⁹ As of 7 October 2022, this was LKR amount equalled 136,893 USD

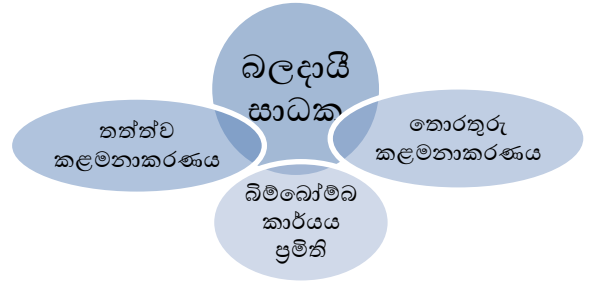
හොඳින් ක්‍රියාත්මක වන ජාතික හැකියාවන් සමඟ අනාගත අවශේෂ EO දුෂ්‍යකරණය කළමනාකරණය කිරීමට හොඳින් ස්ථානගත වී ඇති බවයි. වත්මන් උපායමාර්ග අභිමතාර්ථ 3 හි තවදුරටත් විස්තර කරන ලද සුමට සහ තිරසාර සංක්‍රාන්තියක් සඳහා පහසුකම් සැලසීම පිණිස SLA HDU හට ප්‍රමාණවත් පරිදි සම්පත් හා පුහුණුව අවශ්‍ය වනු ඇත.

2022 මැද භාගයේ දී උච්චස්ථානයට පත් වූ මූල්‍ය හා දේශපාලන අර්බුදයේ ප්‍රතිඵලය වූයේ, ශ්‍රී ලංකාව පුරා පැතිරුණු දුෂ්කරතා සහ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනට එල්ල වූ අහිතකර බලපෑම් වේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වූ දැඩි ඉන්ධන හිඟය හේතුවෙන්, බිම්බෝම්බ කාර්යය දින 74 ක කාලයක් අත්හිටුවීමට රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන මෙහෙයුම්කරුවන් සිව් දෙනා හට සිදු විය. බොහෝ දුරට, මූල්‍ය අර්බුදය මෙම වැඩසටහන මත කල්පවත්නා බලපෑම් ඇති කරනු ඇත. යුක්ටේන් යුද්ධය, කොවිඩ් 19 සහ වෙනත් විභව වසංගත මෙන්ම දේශගුණික විපර්යාස වැනි වෙනත් බාහිර සාධක, බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනේ අනාගත සැලසුම් වලදී සලකා බැලිය යුතු අවදානම් සාධක වේ. මෙම අවදානම් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ශක්තිමත් සහයෝගීතාවය සහ විනිවිදභාවයෙන් යුතුව තොරතුරු බෙදාගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. 2027 දක්වා එහි උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ සපුරාලීම සඳහා වැඩසටහනේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහ සුවිශේෂී අභියෝගාත්මක කාලවලදී යථා තත්වයට පත්වීමේ හැකියාව ඉතා වැදගත් වේ.

2027 වර්ෂය අවසානය වන විට උපායමාර්ගික ඉලක්ක වෙත ළඟා විය හැකි ප්‍රමාණයට සහ සම්පූර්ණ කළ හැකි ප්‍රමාණයට සෘජුවම බලපාන බැවින්, මූල්‍ය තිරසරභාවය ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනට ඇති ප්‍රමුඛතම අවදානම් වලින් එකකි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ මෙන්ම ගෝලීය වශයෙන් ද, කොවිඩ් 19 වසංගතයේ ප්‍රතිවිපාකවලට මුහුණ දීම සඳහා සම්පත් යෙදවීම හේතුවෙන්, එහි බලපෑම 2020 සහ 2021 දී මූල්‍ය අභියෝග බෙහෙවින් උග්‍ර කර ඇත. සම්පත් බලමුලු ගැන්වීමේ උපායමාර්ගයක් සංවර්ධනය කිරීමට කැපවෙමින්, උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 2 මගින් මූල්‍ය තිරසාරත්වයේ අභියෝගය ආමන්ත්‍රණය කරයි. ශ්‍රී ලංකා රජය සහ ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන් සමඟ නිරන්තර සම්බන්ධීකරණය සහ තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම ද, ඔවුන්ව සම්බන්ධ කර ගැනීමට සහ දැනුවත් කිරීමට ඉතා වැදගත් වනු ඇති අතර එය දෙවන උපාය මාර්ගික අභිමතාර්ථ තුළ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත.

බලදායී සාධක

මෙම උපායමාර්ගය ක්‍රියාත්මක කිරීම ශක්තිමත් QM පද්ධතියක් (QMS), අඛණ්ඩ වැඩිදියුණු කිරීම් සඳහා දැඩි කැපවීමක් සහ සුදුසු තොරතුරු කළමනාකරණ පද්ධතියක් ඇතුළු සාධක කිහිපයක් මත රඳා පවතී. එසේම, මෙම NMAS පිළිබිඹු කරන මෙහෙයුම්කරු SOP සංවර්ධනය සහ සම්පූර්ණ අනුකූලතාවය සේම, අදාළ සියලුම පාර්ශ්වකරුවන් සමඟ ඉතා මැනවින් උපදේශනාත්මකව සංවර්ධනය කර ඇති අනුමත IMAS-අනුකූල NMAS ඉතා වැදගත් වේ. ප්‍රමාණවත් තරම් සම්පත් සහ කාර්ය මණ්ඩලයක් සහිත ජාතික QMS යනු, SOPs NMAS සමඟ අනුකූල වන බවට සහ SOP වලට අනුකූලව මෙහෙයුම් ක්‍රියාත්මක කරන බවට සහතික කිරීම සඳහා පූර්ව කොන්දේසියකි. QM හි IMAS 07.12 හි යටින් ඉරි ඇද දක්වා ඇති පරිදි, SOP යනු බිම්බෝම්බ කාර්යයේ QMS²⁰ හි ප්‍රධාන කොටසකි.

රූපසටහන 1: බලදායී සාධක

තත්ත්ව කළමනාකරණය

IMAS 07.12 හි, බිම්බෝම්බ කාර්යයේ දී QM සඳහා කේන්ද්‍රීය වන මූලධර්ම කිහිපයක් ඉදිරිපත් කරයි.²¹ ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන තුළ මෙම සියලු මූලධර්ම අන්තර්ගත වන අතර, එය උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ කොටසින් පිළිබිඹු කෙරේ. අඛණ්ඩ වැඩිදියුණු කිරීමේ ක්‍රියාවලීන් පිටුපස ධාවකය වන්නේ PDCA චක්‍රය (සැලැස්ම -

²⁰ IMAS 07.12 Quality Management in Mine Action, First Edition, 2016.
²¹ *Ibid.*: Key QM principles: 1. Customer focus, 2. Leadership, 3. Engagement of people. 4. Gender and diversity, 5. Process approach, 6. Continual improvement, 7. Evidence-based decision making, 8. Relationship management, 9. Risk management and quality.

කරන්න - තහවුරු කර විශ්ලේෂණය - පනත) වන අතර එය වැඩසටහනේ සෑම මට්ටමකදීම සහ සෑම බිම්බෝමිබ ක්‍රියාකාරකමක් තුළදීම සිදු වේ.²²

තත්ත්ව සහතිකය (QA) සහ තත්ත්ව පාලනය (QC) යනු මෙහෙයුම් QM ක්‍රියාවලීන්හි ප්‍රධාන කොටස් වේ. කිලිනොච්චියේ පිහිටි RMAO හි QA නිලධාරීන් කිහිප දෙනෙකු සිටින අතර සියලුම මෙහෙයුම් සඳහා QA වාරිකා පැවැත්වීමේ වගකීම ඔවුන් සතු වේ. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රමාණවත් අරමුදල් සහ සම්පත් නොමැතිකම, මෙම වගකීම ඵලදායීව සහ කාර්යක්ෂමව ඉටු කිරීමේ RMAO හි හැකියාවට බරපතල ලෙස බාධා පමුණුවයි.

බිම්බෝමිබ කාර්යය ප්‍රමිති

ප්‍රමිති, QM හි කේන්ද්‍රීය අංගයක් වන අතර, IMAS 01.10²³ හි දක්වා ඇති පරිදි IMAS හි සංවර්ධනය සහ භාවිතය ප්‍රධාන මූලධර්ම පහකින් මෙහෙයවනු ලැබේ. ජාතික හිමිකාරිත්වය යනු මෙම මූලධර්මවලින් එකක් වන අතර, බිම්බෝමිබ කාර්යයෙහි මූලික වගකීම බලපෑමට ලක්වූ රාජ්‍යයේ රජය වෙත පැවරෙන බව එමඟින් යළි තහවුරු කරයි.

ඵලදායී හා කාර්යක්ෂම මෙහෙයුම් සඳහා IMAS-අනුකූල NMAC හි වැදගත්කම පිළිගැනීම සහ NMAC සංවර්ධනයට නායකත්වය දීම සඳහා එහි කාර්යභාරය හඳුනා ගැනීම මඟින් IMAS-අනුකූල NMAC හි සංවර්ධනය, අනුමැතිය සහ සම්පූර්ණ ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදුවෙමින් පවතින බවට NMAC සහතික කරයි. උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ තුළ මෙය වඩාත් විස්තරාත්මකව ආමන්ත්‍රණය කෙරේ.

තොරතුරු කළමනාකරණය

තොරතුරු කළමනාකරණයේ (IM) ප්‍රධාන පරමාර්ථය වන්නේ එකඟ වූ අවශ්‍යතා සපුරාලන කාලෝචිත, නිවැරදි සහ අදාළ තොරතුරු පාර්ශ්වකරුවන්ට ලබා දීමයි. IMAS 05.10 හි IM නිර්වචනය කරනු ලබන්නේ තොරතුරු අවශ්‍යතා පිළිබඳ අඛණ්ඩ පිරිවිතර සහ ඇගයීම, අදාළ දත්ත රැස් කිරීම, වලංගු කිරීම, ගබඩා කිරීම සහ විශ්ලේෂණය කිරීමෙන් අනතුරුව තොරතුරු පාර්ශ්වකරුවන්ට කාලෝචිත ආකාරයකින් බෙදා හැරීම වේ.²⁴ IMAS 05.10 හි ඉස්මතු කර ඇති පරිදි, QM මූලධර්ම විසින් IM හි සියලුම අංගයන් (සංවිධානය, සම්පත්, ක්‍රියාවලි සහ නිෂ්පාදන) ක්‍රියාවට නැංවීමට මහ පෙත්විය යුතුය.

ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහන, බිම්බෝමිබ කාර්යය පිළිබඳ සියලුම තොරතුරු ගබඩා කිරීමට සහ විශ්ලේෂණය කිරීමට IMSMA NG භාවිතා කරයි. NMAC විසින් GICHD හි සහාය ඇතිව IMSMA NG සිට IMSMA Core වෙත මාරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ආරම්භ කර ඇත. විස්තීර්ණ IM ක්‍රියාවලි මෙම උපාය මාර්ගයේ අභිමතාර්ථ සියල්ලම සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා පූර්ව අවශ්‍යතාවයක් බව හඳුනා ගනිමින්, NMAC විසින් IMAS මූලධර්ම සහ සම්මුති වගකීම් පිළිබිඹු කරන පැහැදිලි සහ ප්‍රමිතිගත තොරතුරු අවශ්‍යතා සහ ක්‍රියාවලීන් NMAC හි ලේඛනගත කර ඇති බවටත්, සියලු දත්ත රැස්කිරීම් දැනුම් දෙන බවටත් සහතික කරනු ලබයි.

පුළුල් න්‍යායපත්‍ර සඳහා දායකත්වය

නිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක

2030 න්‍යාය පත්‍රය එහි SDGs 17 ක් සහ ඉලක්ක 169 ක් සමඟින් 2016 මුල සිට ගෝලීය සංවර්ධන ප්‍රයත්නයන් සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය හැඩගස්වා ඇත.²⁵ න්‍යාය පත්‍රය කේන්ද්‍රගත වී ඇත්තේ නිරසාර සංවර්ධනය සහභාගීත්ව ගුණයෙන් යුතු, සියල්ලන් ඇතුළත් කරගන්නා සුළු සහ වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොර යන මූලධර්මය මතය.

²² Ibid.

²³ IMAS 01.10 Guide for the application and development of IMAS, Second Edition, Amendment 10, 2021: Key principles are national ownership, humanitarian principles, capacity development, other international standards, and international treaties.

²⁴ IMAS 05.10 Information Management for Mine Action, Second Edition, Amendment, 2020.

²⁵ Sustainable Development Goals (<http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>)

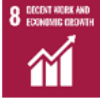

රූපසටහන 3: නිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක

ශ්‍රී ලංකා රජය සිය 'සෞභාග්‍යයේ දැක්ම'²⁶ පුළුල් ප්‍රතිපත්ති රාමුව තුළ සංස්කෘතික වශයෙන් සංවේදී සහ පාරිසරික වශයෙන් නිරසාර සංවර්ධනයක් සඳහා කැපවී සිටී. SDGs සහ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන අතර සම්බන්ධතා ප්‍රවර්ධනය කිරීමට ද ශ්‍රී ලංකාව කැපවී සිටී. ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කෙත් සැලකිය යුතු සමාජ-ආර්ථික, මානුෂීය, වාණිජ සහ පාරිසරික බලපෑම් ඇති ග්‍රාමීය ප්‍රජාවන්ට සම්පව හෝ ඒවා තුළ ඇති බැවින් දුෂාකරණයට ලක්වූ ප්‍රදේශ මැනීම සහ නිෂ්කාශනය කිරීම සහ පසුව ආරක්ෂිත ඉඩම් නිදහස් කිරීම SDGs සමඟ සම්පව සම්බන්ධවී ඇත. සංවර්ධනයට පහසුකම් සැලසීම සහ SDGs සපුරාලීමට දායක වීම සම්බන්ධයෙන් නිෂ්කාශනයේ ඇති බලපෑම් සහ අවස්ථා ඉස්මතු කිරීමට ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනට අවස්ථාවක් ඇත. NMAC සහ මෙහෙයුම්කරුවන් විසින් පුළුල් සංවර්ධනයක් සඳහා බිම්බෝම්බ ක්‍රියාවන්හි සක්‍රීය භූමිකාව පිළිබඳ දැනුවත් කිරීම සඳහා අදාළ තොරතුරු රැස් කිරීම, විශ්ලේෂණය කිරීම සහ බෙදාගැනීම සිදු කරනු ඇත.

GICHD-UNDP 2017 අධ්‍යයනයක් මගින් බිම්බෝම්බ කාර්යය සහ SDGs කිහිපයක්²⁷ අතර සම්බන්ධතා හඳුනා ගන්නා අතර ඒවායින් බොහොමයක් ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනට අදාළ වේ.

2022 සැප්තැම්බර් වන විට, NMAC ඇස්තමේන්තු කරනු ලබන්නේ අන්තරායකර ප්‍රදේශ 17 km² කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් නිෂ්කාශනය කිරීමට ඉතිරිව ඇති බවත්, ඒවායින් බොහොමයක් උවදුරු සහිත බවට තහවුරු කළ ප්‍රදේශ (CHA) බවත් ය. මෙම ප්‍රදේශ නිදහස් කරගැනීමෙන් සංරක්ෂණය, සංචාරක කර්මාන්තය, කෘෂිකර්මාන්තය, ධීවර කර්මාන්තය, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ අධ්‍යාපන හා සෞඛ්‍ය පහසුකම් සඳහා ප්‍රවේශය ආරක්ෂිතව සිදු කළ හැකි වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ (පහත 4 රූපසටහන අනුව). ඉතිරිව ඇති දුෂාකරණයෙන් සමහරක් වනාන්තර ප්‍රදේශ තුළ පවතින බවට ප්‍රමාණ කරමින්, පරිසර සංවේදී ප්‍රදේශවල සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන අදාළ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව සහ පරිසරයට සිදුවන අහිතකර බලපෑම අවම කිරීම සඳහා අදාළ බලධාරීන් සමඟ එකඟතාවයෙන් සිදු කිරීමට ශ්‍රී ලංකාව වග බලා ගනී. මෙය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා NMAC සහ වනජීවී හා වන සම්පත් සංරක්ෂණ අමාත්‍යාංශය²⁸ යටතේ ඇති වනජීවී සංරක්ෂණ සහ වන සංරක්ෂණ යන දෙපාර්තමේන්තු අතර නිරන්තර සම්බන්ධීකරණය අවශ්‍ය වේ.

²⁶National Policy Framework, Vistas of Prosperity and Splendour (<http://www.doc.gov.lk/images/pdf/NationalPolicyframeworkEN/FinalDovVer02-English.pdf>)
²⁷ UNDP and GICHD, Leaving no one Behind: Mine Action and the Sustainable Development Goals, Preliminary Findings, February 2017 (https://www.gichd.org/fileadmin/GICHD-resources/rec-documents/Leaving_no_one_behind-Mine_Action_and_SDGs.pdf)
²⁸ Ministry of Wildlife and Forest Resources Conservation: <https://www.mwfc.gov.lk/about-us/>

Land use categories and the SDGs		
Category	Type of area	Contribution to SDGs
Access to basic services and resources	Foot path, roadside, minor road, railway line	
	Residential areas	
	Schools, hospitals, temples	
Agriculture	Paddy field, agricultural land	
	Pasture and grazing land	
	Water Tank	
Military use	Military installation	
Natural Resources and Tourism Potential	Forests	
	Coasts	
	Riverbanks	

රූපසටහන 4: ඉඩම් පරිහරණ කාණ්ඩ සහ අනුරූප SDGs

ශ්‍රී ලංකාවේ සෞභාග්‍යයේ දැක්මෙහි, ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු සහ නැගෙනහිර දිස්ත්‍රික්ක ආර්ථික සංවර්ධනය සඳහා යෝග්‍ය අවස්ථා ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. එසේම, සංචාරක ව්‍යාපාරය සඳහා වන ශ්‍රී ලංකාවේ උපායමාර්ගික සැලැස්ම 2022-2025²⁹ හි දක්වා ඇති පරිදි, උතුරු සහ නැගෙනහිර පිහිටි විභව සංචාරක ස්ථාන, සංචාරක ගමනාන්තවල විවිධත්වය වැඩිදියුණු කිරීමට සහ කොළඹ, දකුණු වෙරළ තීරය, කඳුකරය සහ සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණය ආශ්‍රිතව සංචාරක ප්‍රවාහයන් සංකේන්ද්‍රණය වීම ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා අවස්ථාවක් වේ. එසේම, ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික වන ප්‍රතිපත්තිය³⁰ මගින් පරිසර පද්ධතියට හානි නොවන පරිදි සහ දේශීය ජනගහනයට ප්‍රතිලාභ සැලසෙන පරිදි ස්වභාවධර්මය මත පදනම් වූ සංචාරක ව්‍යාපාරයක් නිර්දේශ කරයි. සෞඛ්‍යදායී පදනම් කරගත් සංචාරක ව්‍යාපාරය ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළුව ලෝකයේ වේගයෙන්ම වර්ධනය වන සංචාරක ක්ෂේත්‍රවලින් එකක් වන අතර රටේ ස්වභාවික වත්කම්, කර්මාන්තයේ කාර්ය සාධනයේ සාර්ථකත්වය සඳහා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ඇත.³¹

පාරිසරික සලකා බැලීම්

නිවර්තන සුළි කුණාටු සහ ගංවතුර ඇතුළු දේශගුණික විපර්යාස නිසා ඇතිවන උවදුරුවලට ශ්‍රී ලංකාව නිරාවරණය වේ. මෝසම් වර්ෂාපතනයේ බාධාකිරීම් සහ වෙනස් වූ වර්ෂාපතනය දැනටමත් සංචාරක, ධීවර, තේ වතු සහ කෘෂිකර්මාන්තය වැනි ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකයේ බොහෝ ක්ෂේත්‍රවලට බලපා ඇත. දේශගුණික විපර්යාසයන් බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනට සහ මෙහෙයුම් සැලසුම්වලට ද බලපායි. දේශගුණික විපර්යාස ප්‍රක්ෂේපන මගින් මෝසම් වැසි රටාවේ දිගුකාලීන වෙනස්කම් සහ පාරිසරික කලාපවල මාරුවීම් පුරෝකථනය කෙරෙන අතර, මධ්‍යස්ථ ආපදා අවදානම් මට්ටම්වලට³² මුහුණ දී තිබියදීත්, ශ්‍රී ලංකාව දේශගුණික විපර්යාස බලපෑම්වලට ගොදුරු විය හැකි රටක් ලෙස සැලකේ.³³ මෙම අභියෝගවලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් සහ එක්සත් ජාතීන්ගේ දේශගුණ විපර්යාස පිළිබඳ රාමුවක සම්මුතියේ (UNFCCC)

²⁹ Strategic Plan for Sri Lanka Tourism 2022-2025

(https://www.sltda.gov.lk/storage/common_media/Sri_Lanka-Final_V6_Edited850147500.pdf)

³⁰ Sri Lanka National Forest Policy

³¹ Sri Lanka Tourism Alliance, 2021 (<https://www.srilankatourismalliance.com/reopening-updates/>)

³² Sri Lanka ranks 95th out of 191 countries in the INFORM Index of Risk Management developed by the European Commission. Sri Lanka Country Profile 2022, (<https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Risk/Country-Risk-Profile>)

³³ Sri Lanka ranks 104th out of 181 countries in the 2020 [ND-GAIN Index](#), which calculates a country's vulnerability to climate change as well as their readiness to improve resilience.

පාර්ශ්ව රාජ්‍යයක් ලෙස සහ පැරිස් ගිවිසුමේ අත්සන්කරුවෙකු³⁴ ලෙස එහි වගකීම්වලට අනුකූලව, දේශගුණික විපර්යාස සහ තිරසාර සංවර්ධනය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්ති, උපායමාර්ග සහ ක්‍රියාකාරී සැලසුම් ඇතුළත් පුළුල් සම්මත රාමුවක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වේ.

UNFCCC සහ පැරිස් ගිවිසුම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ බැඳීම්වලට අනුකූලව, කාබන් අඩු කිරීමේ වගකීම්³⁵ කරා ළඟා වීමට සක්‍රීයව දායක වන ප්‍රධාන අංශයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් වනාන්තර හඳුනාගෙන ඇත. වනාන්තර ප්‍රදේශ වල ක්‍රියාත්මක වීමේ දී, බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනට එහි සැලසුම් සකස් කිරීමේ දී නිශ්චිත අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ඒකාබද්ධ කිරීම, සුදුසු සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන ක්‍රියාකාරකම් සහතික කිරීම මගින් දේශගුණික විපර්යාස අවම කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය දරන ප්‍රයත්නයන් හා අනුකූල වීමට අවස්ථාව ඇත.

මහා කේවල් කිරීම සහ ප්‍රාදේශීයකරණය

2016 දී මහා කේවල් කිරීම අත්සන් කිරීමෙන් පසුව බහුලව භාවිතා වන ප්‍රාදේශීයකරණය යන යෙදුමෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ "මානුෂීය අවශ්‍යතා ආමන්ත්‍රණය කිරීමේදී ප්‍රාදේශීය ප්‍රතිචාර දක්වන්නන්ගේ නායකත්වය, බෙදාහැරීම සහ ධාරිතාවය [...] සඳහා සපයන ලද සහාය"³⁶ යන්නයි. වඩාත් කාර්යක්ෂම හා ඵලදායී මානුෂීය ප්‍රතිචාරයක ප්‍රධාන සක්‍රීයකරන්නෙකු ලෙස පුළුල් ලෙස හඳුනාගෙන ඇති ප්‍රාදේශීයකරණය, 2023 ජුනි මාසය දක්වා දිවෙන මහා කේවල් කිරීම 2.0 රාමුව තුළ ප්‍රමුඛතාවයක් ලෙස පවතී. ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන එහි දේශීය මෙහෙයුම්කරුවන් හරහා මෙම ගෝලීය න්‍යාය පත්‍රයට සෘජුවම දායක වේ.

ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වය

කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමයින්, පිරිමි ළමයින් සහ පුරුෂයන් ඔවුන්ගේ භූමිකාවන් සහ වගකීම් වල ඇති වෙනස්කම් හේතුවෙන් විවිධ අන්දමින් EO දූෂණකරණයේ බලපෑමට ලක් වන අතර, එබැවින් ඔවුන්ට නිශ්චිත සහ විවිධ අවශ්‍යතා සහ ප්‍රමුඛතා ඇති බව ශ්‍රී ලංකාව පිළිගැනීමට ලක් කරයි. බොහෝ විට EO දූෂණකරණය සහ එහි බලපෑම පිළිබඳ විවිධ තොරතුරු කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමයින්, පිරිමි ළමයින් සහ පුරුෂයන් සතු වේ. බිම්බෝම්බ කාර්යය ක්‍රියාකාරකම් සහ ආධාර, ඉලක්කගත සැලසුම් තුළින් කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමයින්, පිරිමි ළමයින් සහ පුරුෂයන් ගේ විවිධ අවශ්‍යතා පිළිබිඹු කිරීමටත්, ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ඵලදායී වීමටත්, වෙනස් කොට සැලකීම් නොකිරීමටත් සහ ප්‍රතිඵල තිරසාර වීමටත් අවශ්‍ය වේ. තවද, බිම්බෝම්බ කාර්යය තුළ කාන්තාවන්ට රැකියා අවස්ථා ලබා දීමේ ප්‍රතිලාභ සහ වැදගත්කම ශ්‍රී ලංකාව හඳුනා ගෙන ඇත. එබැවින්, සියලුම බිම්බෝම්බ කාර්යය ක්‍රියාකාරකම් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය³⁷ සහ විවිධත්වයට³⁸ සංවේදී බව සහතික කිරීමටත්, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වය ප්‍රධාන ප්‍රවාහයට ඇතුළත් කරගැනීමේ ප්‍රයත්නයන් අඛණ්ඩව කරගෙන යාමටත්, අතින් ජයග්‍රහණ සහ උගත් පාඩම් මත ගොඩනැගීමටත් ශ්‍රී ලංකාව කැපවී සිටී. ආයතනික සහ මෙහෙයුම් මට්ටම් දෙකේදීම මෙය සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා සියලුම පාර්ශ්වකරුවන්ගේ කැපවීම අවශ්‍ය වේ.

OAP සහ ශ්‍රී ලංකාවේ වාර්තාකරණයේ වගකීම්වලට අනුකූලව, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය, වයස සහ ආබාධිතභාවය අනුව දත්ත විසංයෝජනය කරමින් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට සංවේදී ආකාරයෙන් සියලු තොරතුරු සන්නිවේදනය කිරීම සහ

³⁴ UNFCCC webpage, Sri Lanka ratification status: <https://unfccc.int/node/61204>

³⁵ Ministry of Environment, Updated Nationally Determined Contributions (NDC) of Sri Lanka, September 2021.

(<https://unfccc.int/sites/default/files/NDC/2022-06/Amendmend%20to%20the%20Updated%20Nationally%20Determined%20Contributions%20of%20Sri%20Lanka.pdf>)

³⁶ Metcalfe-Hough, V., Fenton, W., Saez, P. and Spencer, A. (2021) The Grand Bargain in 2021: an independent review. HPG commissioned report. London: ODI (www.odi.org/en/publications/the-grand-bargain-in-2021-an-independent-review).

³⁷ Gender refers to the roles, behaviours, activities, and attributes that a given society at a given time considers appropriate for women, girls, boys and men. Gender is socially constructed, and thus changes in relation to location and time. Gender is not a synonym for women; it is about the power relations between women and men, as well as among women and among men. Gender is part of the broader socio-cultural context, which includes other dimensions such as age, race, ethnic group, class, etc. Definition as per the UN Gender Guidelines for Mine Action Programmes, 3rd Edition, 2018, https://unmas.org/sites/default/files/mine_action_gender_guidelines_web_0.pdf

³⁸ Diversity refers to identity characteristics such as age, race, ethnicity, language, religion, disability, sexual orientation, etc. A good understanding of diversity enables the use of an intersectional approach where different diversity aspects are seen overlapping and creating interdependent systems of discrimination. *Ibid*

බෙදා ගැනීම සහතික කිරීමට බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහන කැපවී සිටී. කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමයින්, පිරිමි ළමයින් සහ පුරුෂයන්ගේ අවශ්‍යතා පිළිබඳව සන්නිවේදනය කිරීම, දැනුවත්භාවය වැඩිකිරීමේ සහ අරමුදල් රැස්කිරීමේ අරමුණු සඳහා ඵලදායී බව ඔප්පු වී ඇත. එය බිම්බෝම්බ කාර්යය සහ කාන්තාවන්, සාමය සහ ආරක්ෂාව න්‍යාය පත්‍රය වැනි පුළුල් න්‍යාය පත්‍ර අතර සම්බන්ධය පැහැදිලි කරන අතර ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාව සමානාත්මතාවය පිළිබඳ SDG 5 කෙරෙහි දායකත්වය ලබාදෙයි. NMAC විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ කාන්තාවන්, සාමය සහ ආරක්ෂාව පිළිබඳ ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්මට බිම්බෝම්බ කාර්යය ඒකාබද්ධ කිරීමට උත්සාහ දරනු ඇත.

ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යයෙහි නියුතු කාර්ය මණ්ඩලය සඳහා කාන්තාවන් සේවයේ යොදවා ගැනීමේ සමාජ ආර්ථික බලපෑම³⁹ සොයා බැලීමේ 2020 GICHD අධ්‍යයනයකින් පෙනී ගොස් ඇත්තේ සම්මුඛ පරීක්ෂණයට ලක් වූ බිම්බෝම්බ කාර්යයෙහි නියුතු කාන්තා කාර්ය මණ්ඩලයෙන් 50% ක් ඔවුන්ගේ නිවෙස්වල එකම ආදායම් ලබන්නන් බවත්, බිම්බෝම්බ කාර්යයෙහි නියුතු කාන්තා කාර්ය මණ්ඩලයේ නිදෙනෙකුගෙන් එක් අයෙකුටත් වඩා බිම්බෝම්බ කාර්යයට සම්බන්ධ වීමට පෙර කිසිදු ආදායමක් නොලැබුණු බවත් බිම්බෝම්බ කාර්යයෙහි නියුතු පුරුෂ කාර්ය මණ්ඩලය ගත් කල එම සංඛ්‍යාව පුරුෂයන් 20කට එක් තැනැත්තෙක් වන බවත් ය. ශ්‍රී ලංකාව සම්පූර්ණ කිරීමට ආසන්න වන විට, තිරසාර හා සාර්ථක ප්‍රතිඵල සඳහා පහසුකම් සැලැස්මට කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලිය ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්ව සලකා බැලීම් ඒකාබද්ධ කරන බවට සහතික කිරීම ඉතා වැදගත් වේ. උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 4 යටතේ මෙය තවදුරටත් විස්තර කෙරේ.

---

³⁹ The Socioeconomic Impact of Employing Female Deminers in Sri Lanka, GICHD, June 2020, *op.cit.*

උපාය මාර්ගික දිශානතිය 2023 - 2027

ශ්‍රී ලංකාවේ සම්පූර්ණ කිරීමේ උපායමාර්ගය සඳහා වන වෙනස් වීමේ න්‍යාය කේන්ද්‍රගත වී ඇත්තේ දැක්ම, මෙහෙවර සහ උපායමාර්ගික අරමුණු හතරක් වටා වේ. සෑම අරමුණක්ම අනුරූප දර්ශක, පාදම් රේඛා සහ ඉලක්ක සහිත ප්‍රතිඵල සමූහයක් සමඟ පවතී. අවම කිරීමේ පියවරක් සමඟින් ප්‍රධාන අවදානම් පහක් ඇති අතර ඒවා උපායමාර්ගික අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම කෙරෙහි අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකිය. උපායමාර්ගය අයවැයගත වැඩ සැලැස්මක් හරහා ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අතර ප්‍රතිඵල මට්ටමින් ප්‍රගතිය මනිනු ලැබේ.

දැක්ම

පිරිසිදු යුද්ධෝපකරණ වලට ගොදුරුවූවන් සමාජයට සම්පූර්ණයෙන්ම ඒකාබද්ධ වී, ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලන බිම්බෝමිඛ වලින් තොර ශ්‍රී ලංකාවක කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමුන්, පිරිමි ළමුන් සහ පුරුෂයන් සමෘද්ධිමත් වීම

මෙහෙවර

කිරසාර සංවර්ධනයට පහසුකම් සැලසීමට සහ සම්පූර්ණ කිරීම සාක්ෂාත් කරගැනීම සඳහා ජාත්‍යන්තර යහපරිවෘත්තයට අනුකූලව බිම්බෝමිඛ කාර්යය සම්බන්ධීකරණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ

1. ඉඩම් නිදහස් කිරීම සහ EORE	2. සම්බන්ධීකරණය සහ ජාතික හිමිකාරිත්වය	3. යේෂමය දූෂණකරණය කළමනාකරණය	4. කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්තිය
<ul style="list-style-type: none"> ආරක්ෂිත ඉඩම් නිදහස් කිරීම සහ සියල්ල ඇතුළත් EORE ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම, සම්පූර්ණ කිරීමට සහ තිරසාර සංවර්ධනයට පහසුකම් සැලසීමට හේතු වේ. 	<ul style="list-style-type: none"> ශක්තිමත් සම්බන්ධීකරණය සහ ජාතික හිමිකාරිත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දැනුවත්භාවය, විනිවිදභාවය සහ සහයෝගීතාවය වැඩි කෙරේ. 	<ul style="list-style-type: none"> යේෂමය දූෂණකරණය තිරසාර ජාතික ව්‍යුහයන් සමඟ කාර්යක්ෂමව කළමනාකරණය කර, ආරක්ෂිත ප්‍රජාවන් සහතික කිරීම. 	<ul style="list-style-type: none"> ශ්‍රී ලංකාවේ කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලිය විකල්ප ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ප්‍රවේශ වීමට පහසුකම් සපයන අතර ආරක්ෂිත සහ තිරසාර ජීවනෝපාය ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රවර්ධනය කරයි.

අවදානම්

අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග

ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන හා මූල්‍ය අර්බුදය	<ul style="list-style-type: none"> අභියෝග සහ මෙහෙයුම් ලිහිල් කිරීම් පිළිබඳව ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන් දැනුවත් කිරීම, විනිවිදභාවය සහ අඛණ්ඩ සන්නිවේදනය සහතික කිරීම
ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන්ගේ අරමුදල් අඩු වීම	<ul style="list-style-type: none"> ජාතික බිම්බෝමිඛ කාර්යය උපායමාර්ගය - උපායමාර්ගික ප්‍රමුඛතා පිළිබඳ පැහැදිලිබව පැහැදිලි ඉලක්ක සහිත සම්පත් රැස් කිරීමේ උපායමාර්ගය
NMAC, RMAO සහ SLA HDU සඳහා ප්‍රමාණවත් අරමුදල් නොමැති වීම	<ul style="list-style-type: none"> NMAC, RMAO සහ SLA HDU හට නව වගකීම් ඉටු කිරීම සඳහා පූර්ණ සම්පත් සහිත බවට සහතික කිරීමට භාණ්ඩාගාරයට බලපෑම් කිරීම ජාතික බිම්බෝමිඛ කාර්යය උපායමාර්ගය - උපායමාර්ගික ප්‍රමුඛතා පිළිබඳ පැහැදිලිබව
සීමිත සම්බන්ධීකරණය සහ සන්නිවේදනය	<ul style="list-style-type: none"> ශ්‍රී ලංකාවේ නව ජාතික බිම්බෝමිඛ කාර්යය උපායමාර්ගය ශක්තිමත් සන්නිවේදනය සහ සම්බන්ධීකරණය සඳහා කැපවීම
වසංගතය	<ul style="list-style-type: none"> පසුගිය වසර දෙකක කාලය තුළ උගත් පාඩම් සහ යහපරිවෘත්තයන් අනුවර්තනය කර ප්‍රයෝජනයට ගැනීම ආශීඛ වසංගත මාර්ගෝපදේශ
සීමිත රැකියා සහ ව්‍යවසායකත්ව අවස්ථා	<ul style="list-style-type: none"> ශ්‍රම වෙළඳපොළ සහ ආර්ථික අපේක්ෂාවන් ක්‍රමවත්ව අධීක්ෂණය කිරීම; වෙනස්වන පරිසරය සහ සන්දර්භය සඳහා කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති මැදිහත්වීම් අනුවර්තනය කිරීම; අභියෝග සහ බාහිර බාධාවන් පිළිබඳව ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන් දැනුවත් කිරීම

ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික බිම්බෝමිඛ කාර්යය සම්පූර්ණ කිරීමේ උපායමාර්ගයට මූලික වන ප්‍රධාන මූලධර්ම හතරක් වන අතර ඒවා සියලු උපායමාර්ගික අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා කේන්ද්‍රීය වේ:

- වගවීම⁴⁰
- අඛණ්ඩ වැඩිදියුණු කිරීම
- විනිවිදභාවය⁴¹

⁴⁰ An obligation or willingness to accept responsibility or to account for one's actions (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/accountability>)

⁴¹ Transparency is characterized by visibility or accessibility of information

- මානුෂීය මූලධර්ම: මනුෂ්‍යත්වය, අපක්ෂපාතීත්වය, මධ්‍යස්ථභාවය සහ ස්වාධීනත්වය⁴²

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 1: ඉඩම් නිදහස් කිරීම සහ EORE

NMAC සහ SLA HDU, දේශීය මෙහෙයුම්කරුවන් වන Delvon Assistance for Social Harmony (DASH) සහ Skavita Humanitarian Assistance and Relief Project (SHARP) සහ ජාත්‍යන්තර මෙහෙයුම්කරුවන් වන HALO Trust සහ Mines Advisory Group (MAG) සමඟ EO හඳුනා ගැනීමට සහ නිෂ්කාශනය කිරීමට, IMAS ට අනුකූලව EORE ලබා දීමට සහ ශ්‍රී ලංකා රජය සහ ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන්ගෙන්⁴³ අරමුදල් ලබා ගැනීමට සමීපව කටයුතු කරයි. ශ්‍රී ලංකාව 2017 දී APMBC වෙත ප්‍රවේශ වීමත් සමඟ එහි 5 වන වගන්තියට අනුකූලව 2028 ජූනි 1 දින වන විට පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ සහිත සියලුම ප්‍රදේශ හඳුනාගෙන නිෂ්කාශනය කිරීමට කැපවී සිටින අතර, 2027 වර්ෂයේ අවසානය වන විටම එසේ කිරීමට හැකි වනු ඇතැයි විශ්වාස කරයි.

සියලුම ඉඩම් මුදා ගැනීමේ⁴⁴ මෙහෙයුම් ජාත්‍යන්තර යහපරිවයන් සහ IMAS වලට අනුකූලව සිදු කරන බවටත්, IMAS-නිශ්චිත වර්ගීකරණයන්, ක්‍රියාකාරකම් සහ නිපැයුම්වලට⁴⁵ අනුකූලව අවශ්‍ය තොරතුරු රැස් කිරීමත්, ගබඩා කිරීමත්, විශ්ලේෂණය කිරීමත්, වාර්තා කිරීමත් ශ්‍රී ලංකාව විසින් සහතික කරනු ඇත. මෙම ප්‍රමිතීන් සහ මූලධර්ම යොදාගැනීම මඟින් ශ්‍රී ලංකාවට OAP ක්‍රියාමාර්ග අංක 20 සහ 22⁴⁶ 47 ඇතුළුව සම්මුති වාර්තාකරණයේ වගකීම් සපුරාලීමට ඉඩ සැලසේ. IMAS වලට අනුකූලව ඉඩම් මුදා ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ ප්‍රධාන අංග 5 රූපසටහනේ දැක්වේ.

(<https://www.merriam-webster.com/dictionary/transparent>)

⁴² IMAS 01.10 Guide for the application and development of IMAS, Second Edition, Amendment 10, 2021: “Humanitarian principles: In its response to explosive ordnance, mine action is first and foremost a humanitarian concern. Framing of the standards and their application as part of any humanitarian response shall reflect the fundamental humanitarian principles of humanity, impartiality, neutrality, and independence.”, p.4.

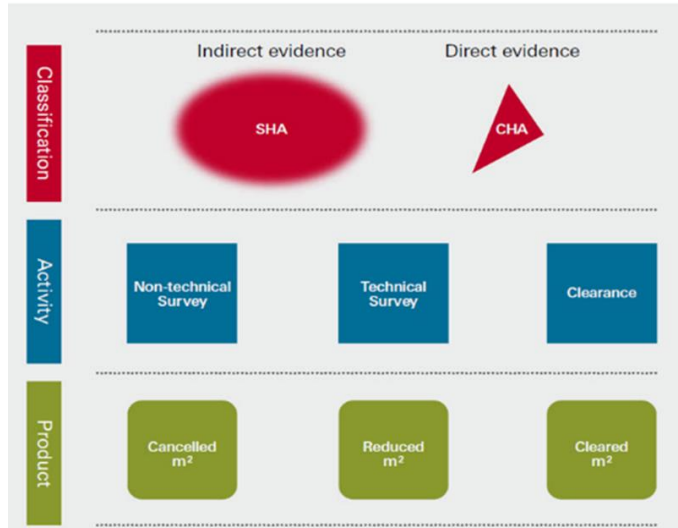
⁴³ As of September 2022, Australia, Canada, Japan, Norway, the UK, Germany, World Without Mines, Switzerland and the US funded Sri Lanka’s mine action programme.

⁴⁴ IMAS 07.11 Land Release, First Edition, Amendment 5, 2019: “Land release describes the process of applying all reasonable effort to identify, define, and remove all presence and suspicion of EO through non-technical survey, technical survey and/or clearance. The criteria for “all reasonable effort” shall be defined by the NMAA”, p.2”. Land release should result in disaggregated reporting, distinguishing between the activity (non-technical survey (NTS), technical survey (TS) and clearance) and the products they result in (cancelled, reduced and cleared).

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ OAP action #22: Report in a manner consistent with IMAS by providing information on the remaining challenges, disaggregating by ‘suspected hazardous areas’ and ‘confirmed hazardous areas’ and their relative size, as well as by the type of contamination. Report on progress in accordance with the land release methodology employed (i.e. cancelled through non-technical survey, reduced through technical survey, or cleared through clearance)

⁴⁷ OAP action #20: Annually update their national work plans based on new evidence and report on adjusted milestones in their Article 7 reports by 30 April each year, including information on the number of areas and amount of mined area to be addressed annually and on how priorities have been established.

රූපසටහන 5: ඉඩම් මුදා ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ අංග

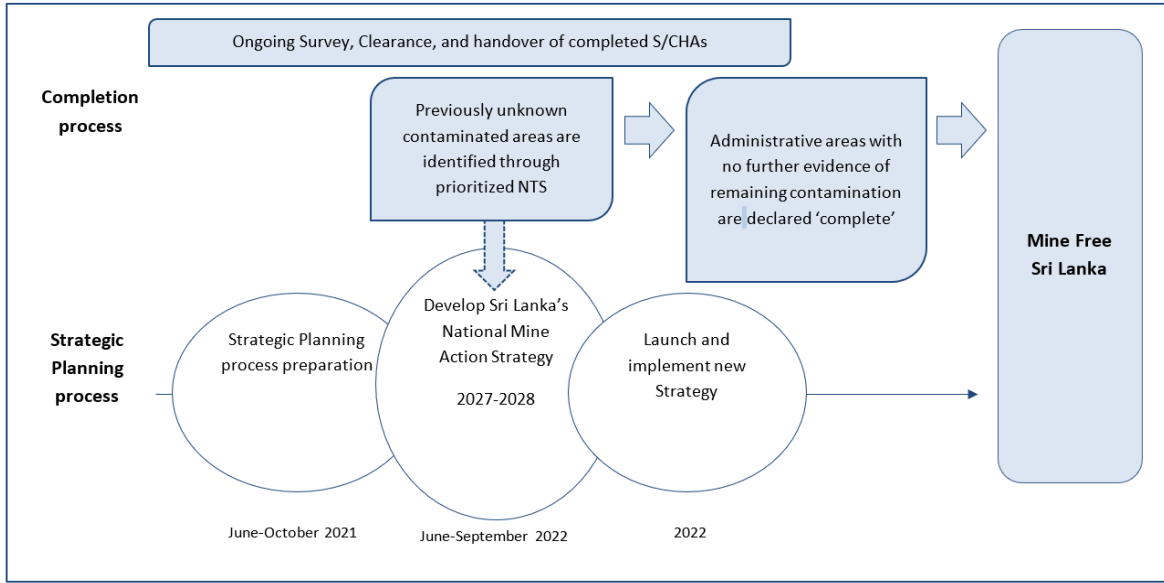
2022 සැප්තැම්බර් වන විට ඇස්තමේන්තුගත CHA 17 km² ක් ඉතිරිව තිබියදී⁴⁸, ශ්‍රී ලංකාවේ සම්පූර්ණ කිරීමේ ක්‍රියාවලිය⁴⁹ 2027 අවසානය වන විට සාක්ෂාත් කර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ශ්‍රී ලංකාව, 5 වැනි වගන්තියේ වගකීම් සම්පූර්ණ කිරීම දක්වා වන ක්‍රියාකාරකම් සහ අරමුණු ඉදිරිපත් කරයි. මෙම ක්‍රියාවලිය සඳහා කලින් නොදන්නා දූෂණකරණ හඳුනාගැනීම⁵⁰ සඳහා කැපවූ තාක්ෂණික නොවන සමීක්ෂණ (NTS) ක්‍රියාකාරකම්, දැනට පවතින සමීක්ෂණය සහ ලියාපදිංචි කරන ලද උවදුරු සහිත ප්‍රදේශ නිෂ්කාශනය කිරීම සහ සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණය ඇතුළත් වේ. දැඩි IM සහ QM ක්‍රියාවලීන් මගින් සහය දක්වන පැහැදිලි සංගත ක්‍රියාවලීන් මත පදනම්ව, බිම්බෝම්බ සහිත සියලුම ප්‍රදේශ හඳුනා ගැනීමට සහ නිෂ්කාශනය කිරීමට සියලු සාධාරණ උත්සාහයන්⁵¹ යොදවා ඇති බවටත්, සම්පූර්ණ කිරීමේ ලියකියවිලි අත්සන් කරන අවස්ථාවේ පරිපාලන ප්‍රදේශ වල බිම්බෝම්බ පවතින බවට වැඩිදුර සාක්ෂි නොමැති බවටත් සහතික කරමින් සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණය මගින් ශ්‍රී ලංකා රජයට පරිපාලන ප්‍රදේශ 'සම්පූර්ණ' ලෙස ප්‍රකාශ කිරීමට ඉඩ ලබා දේ. 2022 දී සංවර්ධනය කරන ලද සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණයේ SOP ට අනුකූලව සියලුම පාර්ශ්වකරුවන් විසින් සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණ ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත.

⁴⁸ The remaining contamination recorded in IMSMA as of September 2022 was 15.4 square km. Based on earlier experience, NMAC added another 1.6 square km as a 'buffer' to this baseline to account for the risk that some polygons may be larger than what is currently recorded in IMSMA.

⁴⁹ 'Completion', in the context of Sri Lanka, refers to Sri Lanka fulfilling its APMBBC Article 5 obligations and identifying and clearing other EO, in line with All Reasonable Effort.

⁵⁰ This process started in December 2021 and was 98 per cent complete as of September 2022.

⁵¹ IMAS 07.11 Land Release, First Edition, Amendment 5, 2019: "The term "All Reasonable Effort" describes what is considered a minimum acceptable level of effort to identify and document contaminated areas or to remove the presence or suspicion of EO. "All reasonable effort" has been applied when the commitment of additional resources is considered to be unreasonable in relation to the results expected.", p.3.

රූපසටහන 6: ශ්‍රී ලංකාවේ සම්පූර්ණ කිරීමේ ක්‍රියාවලිය 2022-2027

පසුගිය වසර 10 තුළ ශ්‍රී ලංකාව තුළ EO අනතුරු සැලකිය යුතු ලෙස අඩු වී ඇති අතර, අනතුරු සිදුවන අවස්ථාවේ ක්‍රියාකාරකම්වල ප්‍රවණතා, අවදානම් ගැනීමේ හැසිරීම් සහ හවා සෘතුමය මානයන් විශ්ලේෂණය කිරීම සහ අවබෝධ කර ගැනීම ඉදිරි වසරවලදී වැදගත් වනු ඇත. මෙමගින්, OAP ක්‍රියාමාර්ග අංක 29⁵² හි දක්වා ඇති මූලධර්මවලට අනුකූලව EORE පණිවිඩ සහ ආධාරක ද්‍රව්‍ය සැකසීමට සහ EORE මැදිහත්වීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ අධීක්ෂණය කිරීමට මෙම වැඩසටහනට ඉඩ සැලසේ. ශ්‍රී ලංකාවේ 2022 මූල්‍ය අර්බුදය හේතුවෙන්, සීමිත ගැස් සහ ඉන්ධන සඳහා විකල්පයක් ලෙස දර එකතු කිරීම සහ ජීවිතාව උපයා ගැනීම සඳහා පරණ ලෝහ සහ පුපුරණ ද්‍රව්‍ය එකතු කිරීම වැඩි විය. ඉලක්කගත EORE හරහා මෙම අවදානම් ක්‍රියාකාරකම් ආමන්ත්‍රණය කිරීම ඉදිරි වසරවලදී ඉතා වැදගත් වනු ඇත.⁵³

එහි සම්පූර්ණ කිරීමේ ක්‍රියාවලියට අනුකූලව, අඛණ්ඩ වැඩිදියුණු කිරීම් සහතික කිරීමට සහ එහි QM පද්ධතිය ශක්තිමත් කිරීමට, එලදායී සහ ආරක්ෂිත සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන කටයුතු සඳහා පහසුකම් සැලසීමට සහ නිරසා සංවර්ධනයට ශ්‍රී ලංකාව කැපවී සිටී. ඒ හා සමාන්තරව, වැඩසටහන මගින් 5 වැනි වගන්තිය සම්පූර්ණ කිරීමට පහසුකම් සලසමින් ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වයට සංවේදී ආකාරයෙන් සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණය ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත. EO බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජාවන්හි කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමයින්, පිරිමි ළමයින් සහ පුරුෂයන් අතර ප්‍රජා දැනුවත්භාවය සහ ආරක්ෂිත හැසිරීම් ප්‍රවර්ධනය කරමින් සුදුසු EORE ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම ද ශ්‍රී ලංකාව සහතික කරනු ඇත.

⁵² OAP action #29: Provide context-specific mine risk education and reduction programmes to all affected populations and groups at risk. Ensure that such programmes are developed on the basis of a needs assessment, that they are tailored to the threat encountered by the population, and that they are sensitive to gender, age, disability and take the diverse needs and experiences of people in affected communities into account.

⁵³ Sri Lanka 2022 APMB Article 7 report, *op.cit.*

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 1: ඉඩම් නිදහස් කිරීම සහ EORE			
ආරක්ෂිත ඉඩම් නිදහස් කිරීම සහ සියල්ල ඇතුළත් EORE ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම, සම්පූර්ණ කිරීමට සහ නිරසාර සංවර්ධනයට පහසුකම් සැලසීමට හේතු වේ.			
ප්‍රතිඵල	දර්ශක	පාදම් රේඛා	ඉලක්ක
1.1. ශක්තිමත් තත්ත්ව කළමනාකරණය, එළදායි සහ ආරක්ෂිත ඉඩම් මුදා හැරීමේ කටයුතු සඳහා පහසුකම් සපයයි	යාවත්කාලීන කර, අවසන් කර, අනුමත කර ඇති IMAS-අනුකූල NMAS සංඛ්‍යාව	2010 සිට NMAS පරිච්ඡේද 13 ක්; 2022 සැප්තැම්බර් වන විට කෙටුම්පත් NMAS 4 ක් අවසන් කිරීම සහ අනුමැතිය බලාපොරොත්තුවෙන් ඇත	NTS පිළිබඳ NMAS 04.10, ඉඩම් නිදහස් කිරීම පිළිබඳ NMAS 04 සහ තත්ත්ව කළමනාකරණය පිළිබඳ NMAS 08, 2023 අවසන් වන විට යාවත්කාලීන කර අනුමත කර ඇත ⁵⁴
	යාවත්කාලීන කරන ලද NMAS සහ SOPs සබැඳි සම්බන්ධයෙන් සියළු මෙහෙයුම්කරුවන් සමඟ සංවිධානය කරන ලද වැඩමුළු සංඛ්‍යාව	0 (2022)	2024 පළමු කාර්තුව වන විට NMAS වැඩමුළුව සංවිධානය කර ඇත
	යාවත්කාලීන කළ NMAS සමඟ අනුකූලව සමාලෝචනය කරන ලද මෙහෙයුම් SOP සංඛ්‍යාව	මෙහෙයුම් SOPs සෑම විටම IMAS ඉඩම් මුදා හැරීම සමඟ සමපාත නොවේ	2023 අවසානය වන විට සියලුම මෙහෙයුම් SOPs යාවත්කාලීන කරන ලද NMAS වලට අනුකූලව සමාලෝචනය කෙරේ
	යාවත්කාලීන කරන ලද NMAS සමඟ අනුකූලව සමාලෝචනය කරන ලද IMSMA ආකෘතිපත්‍ර ගණන	වත්මන් IMSMA ආකෘති පත්‍රවල අඩු කිරීම් සහ අවලංගු කිරීමේ තීරණ පිළිබඳ අමතර පැහැදිලි කිරීම් සඳහා අවශ්‍යතා ඇතුළත් නොවේ	සියලුම අදාළ IMSMA ආකෘති පත්‍ර 2023 අවසානය වන විට යාවත්කාලීන කරන ලද NMAS සමඟ අනුකූලව සමාලෝචනය කෙරේ
	QM ක්‍රියාකාරකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් පරිදි සුදානම් සහිත සහ සම්පත් සහිත RMAO QM නිලධාරීන් සංඛ්‍යාව	2022 දී RMAO QM නිලධාරීන් 12	එක් භූමියකට අවම වශයෙන් නිරීක්ෂණ වාරිකා 2ක්
1.2. සියල්ල ඇතුළත් සහ විනිවිද පෙනෙන සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණයක්, 5 වැනි වගන්තිය සම්පූර්ණ කිරීමට පහසුකම් සපයයි	සම්පූර්ණ කිරීමේ SOP සමීක්ෂණයට අනුකූලව සිදු කරන ලද සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණ ගණන	2022 දී සංවර්ධනය කරන ලද සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණයේ SOP	2027 අවසානය දක්වා SOP ට අනුකූලව සිදු කරන ලද සියලුම සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණ
	වසරකට ග්‍රාම නිලධාරී වසම් (GN) සම්පූර්ණ කිරීමේ ප්‍රකාශ පත්‍ර ගණන	0 (2022)	පෙර EO බලපෑමට ලක්ව තිබූ සියලුම GN 2027 අවසානය වන විට 'සම්පූර්ණ' ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කිරීම
	වසරකට 'සම්පූර්ණ' ලෙස ප්‍රකාශයට පත්	0 (2022)	පෙර EO බලපෑමට ලක්ව තිබූ සියලුම දිස්ත්‍රික්ක

⁵⁴ The revisions of the NMAS on NTS, Land Release and Quality Management referred to in Outcome 1.1. refer to recommendations from the Accident Investigation Report N-DA-TR-193, recommendations, 12 December 2021.

	කරන ලද දිස්ත්‍රික්ක ගණන		2027 අවසානය වන විට 'සම්පූර්ණ' ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කිරීම
	වසරකට 'සම්පූර්ණ' ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද දිස්ත්‍රික්ක ගණන	2022 වන විට EO බලපෑමට ලක් වූ දිස්ත්‍රික්ක 11 ක්	2023 අවසානය වන විට, EO බලපෑමට ලක් වූ දිස්ත්‍රික්ක 7 2024 අවසානය වන විට, EO බලපෑමට ලක් වූ දිස්ත්‍රික්ක 5 2025 අවසානය වන විට, EO බලපෑමට ලක් වූ දිස්ත්‍රික්ක 3 2026 අවසානය වන විට, EO බලපෑමට ලක් වූ දිස්ත්‍රික්ක 2 2027 අවසානය වන විට, EO බලපෑමට ලක් වූ දිස්ත්‍රික්ක 0
	සම්පූර්ණ කරන ලද පළාත් ගණන	තීරණය කළ යුතු	පෙර EO බලපෑමට ලක් වූ සියලුම පළාත් 2028 වන විට සම්පූර්ණ කිරීම
1.3. සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන ක්‍රියාකාරකම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආරක්ෂිත ඉඩම් නිදහස් කිරීම, තිරසාර සංවර්ධනයට පහසුකම් සැලසීම	ප්‍රමිතිගත ආකාරයෙන් සිදු කරන ලද බලපෑම් ඇගයුම් සංඛ්‍යාව	මෙහෙයුම්කරුවන් බලපෑම් ඇගයුම් සිදු කළ ද සෑම විටම ප්‍රමිතිගත ආකාරයකින් සිදු නොවේ.	SDG කාණ්ඩවලට අනුකූලව, ඉඩම් පරිහරණය ලේඛනගත කර, ප්‍රමිතිගත ආකාරයෙන් සම්පූර්ණ කරන ලද සියලුම කාර්යයන් පිළිබඳව වාර්තා කරනු ලැබේ.
	නිදහස් කරන ලද km ² සංඛ්‍යාව (අවලංගු කිරීම්, අඩු කිරීම් සහ නිෂ්කාශනය කිරීම් ලෙස වෙන් කර ඇත)	2021 ඉඩම් නිදහස් කිරීමේ දත්ත (වෙන් කරන ලද) අවලංගු කිරීම්: 43,281 sqm අඩු කිරීම්: 335,883 Sqm නිෂ්කාශන: 4,101,273 Sqm	2027 අවසානය වන විට නිදහස් කිරීම් 17 km ² 2023 දී නිදහස් කිරීම් - 4.5 km ² 2024 දී නිදහස් කිරීම් - 4.5 km ² 2025 දී නිදහස් කිරීම් - 4 km ² 2026 දී නිදහස් කිරීම් - 3.5 km ² 2027 දී නිදහස් කිරීම් - 0.5 km ²
	සෑම වසරකම අවසානයේ ඉතිරිව ඇති km ² ගණන	2022 සැප්තැම්බර් වන විට CHA 17 km ² ඉතිරිව ඇත	2023 – 12.5 km ² , 2024 - 8 km ² , 2025 - 4 km ² , 2026 අවසන් වන විට ඉතිරි 0.5 km ² 2027 අවසන් වන විට 0 km ²
	වන, වනජීවී සහ පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තු මගින් ලබා දී ඇති සමීක්ෂණ/නිෂ්කාශන අවසරපත්‍ර සංඛ්‍යාව	2022 වන විට සමීක්ෂණ/නිෂ්කාශන අවසරපත්‍ර ලබා දී නොමැත	අදාළ අවසරපත්‍ර ලබා දීම
1.4. ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ විවිධත්වය ඇතුළත් EORE ක්‍රියාකාරකම්	EORE මත යාවත්කාලීන NMAS හි පැවැත්ම	2010 දී සංවර්ධනය කරන ලද EORE මත NMAS	2023 අවසානය වන විට NMAS EORE යාවත්කාලීන කර අනුමත කිරීම

ප්‍රජා දැනුවත්භාවය සහ ආරක්ෂිත හැසිරීම් ඇති කරයි ⁵⁵	EO අනතුරට පත්වූ සංඛ්‍යාව (SADDD)	2021 EO අනතුරු දත්ත: තුවාල: පුරුෂ 1 මරණ: පුරුෂ 1, පිරිමි ළමුන් 2	EO අනතුරු (SADDD) 0
	SADD ⁵⁶ EORE සැසියේ සියලුම මූලික පණිවිඩ සඳහා පැමිණ සිටින (වයස අවුරුදු හය හෝ ඊට වැඩි) පුද්ගලයින් සංඛ්‍යාව	2021 (SADD) EORE සැසියේ සියලුම මූලික පණිවිඩ සඳහා පැමිණ සිටින පුද්ගලයින් සංඛ්‍යාව (වයස අවුරුදු හය හෝ ඊට වැඩි): කාන්තාවන්: 188 ගැහැණු ළමයින්: 126 පිරිමි ළමයින්: 121 පුරුෂයන්: 145	අවදානම් සහිත කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමයින්, පිරිමි ළමයින් සහ පුරුෂයන්ට ප්‍රමුඛත්වය දී ඉලක්ක කර ඇත
	සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණයේ කොටසක් ලෙස සිදුකරන ලද EORE සැසි ගණන	0	2027 අවසානය වන විට සම්පූර්ණ කිරීමේ සමීක්ෂණ කණ්ඩායම් සමඟ සහයෝගයෙන්, EO බලපෑමට ලක් වූ සියලුම GN වල EORE සිදු කිරීම

⁵⁵ OAP actions #29 #30: Prioritise people most at risk by linking mine risk reduction and education programmes and messages directly to an analysis of available casualty and contamination data, an understanding of the affected population’s behaviour, risk pattern and coping mechanisms, and, wherever possible, anticipated population movements.

⁵⁶ [Standardising Beneficiary Definitions in Humanitarian Mine Action: Second Edition 2020 | MAG \(maginternational.org\)](https://www.maginternational.org/)

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 2: සම්බන්ධීකරණය සහ ජාතික හිමිකාරිත්වය

ශ්‍රී ලංකාව තම මෙහෙවර ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා එහි ජාතික බිම්බෝමිබ කාර්යය ව්‍යුහයන් ප්‍රමාණවත් ලෙස සුදානම් සහිත සහ සම්පත් සහිත බව සහතික කිරීම ඇතුළුව සිය බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහනේ ශක්තිමත් ජාතික හිමිකාරිත්වය අඛණ්ඩව ප්‍රදර්ශනය කරනු ඇත. මෙය ඔස්ලෝ⁵⁷ සහ ලෝසන්⁵⁸ ක්‍රියාකාරී සැලසුම් ක්‍රියාමාර්ග අංක 1 හි, මූල්‍ය කැපවීම් ඇතුළුව ජාතික හිමිකාරිත්වය ප්‍රදර්ශනය කිරීමට සහය දක්වයි.

ශ්‍රී ලංකා රජයේ නියෝජිතයන්, ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන්, මෙහෙයුම්කරුවන් සහ අනෙකුත් හවුල්කරුවන් සමඟ විධිමත් සහ ව්‍යුහගත සම්බන්ධීකරණය සහ විනිවිදභාවයෙන් තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම සහතික කිරීමට NMAC කැපවී සිටින අතර, හවුල්කරුවන් සමඟ සමීප සහයෝගයෙන්, ද්වි-වාර්ෂික සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම් සංවිධානය කරනු ඇත. මෙය ජාතික සම්බන්ධීකරණ ප්‍රයත්නයන් මත OAP ක්‍රියාමාර්ග අංක 43 සඳහා සහය වන අතර මහා කේවල්කිරීමේ මූලධර්මවලට අනුකූල වේ.

APMBC, CCM සහ CRPD හි පාර්ශ්ව රාජ්‍යයක් ලෙස, වින්දිත සහායෙහි (VA)⁵⁹ සමස්ත මෙහෙවර වන්නේ EO වින්දිතයන්⁶⁰ අන් අයට සමාන පදනමක් මත සමාජයේ පූර්ණ සහ ඵලදායී සහභාගීත්වය බව අවබෝධ කර ගනිමින් ශ්‍රී ලංකාව VA සඳහා අයිතිවාසිකම් පදනම් කරගත් ප්‍රවේශයකට කැපවී සිටී. විශේෂිත VA ප්‍රයත්නයන් කෙටි කාලීන විසඳුම් වන අතර ඒවා ක්‍රියාත්මක කළ යුත්තේ ඒවා ඵලදායී ලෙස පුළුල් රාමුවකට ඒකාබද්ධ කරන තෙක් පමණි යන මූලධර්මයට ශ්‍රී ලංකාව පූර්ණ සහය දක්වයි. ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහන සටහන් කරනු ලබන්නේ, එහි VA වගකීම් වඩාත් පහසුකම් සැලසීමේ කාර්යභාරයක් වන අතර, දැනුවත්භාවය වැඩි කිරීම, සම්බන්ධීකරණය සහ තොරතුරු කෙරෙහි අවධානය යොමු කරනු ලබන බවයි. ඒ අනුව, බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහන තොරතුරු කළමනාකරණය, සම්බන්ධීකරණය සහ දැනුවත්භාවය වැඩි කිරීම සම්බන්ධ උපායමාර්ගික අභියෝගවලට මුහුණ දීමට කැපවී සිටී.

ශ්‍රී ලංකා රජය සහ ජාත්‍යන්තර හවුල්කරුවන් ඉලක්ක කර ගනිමින් සම්පත් රැස් කිරීම අඛණ්ඩ උත්සාහයක් වනු ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහන විසින් ශ්‍රී ලංකා රජයෙන් ලැබෙන ජාතික අරමුදල් වැඩි කර ගැනීමටත්, එහි ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන්ගේ පදනම පුළුල් කර ගැනීමටත් සහ අනෙකුත් අරමුදල් ප්‍රභවයන් ගවේෂණය කිරීමටත් උත්සාහ දරනු ඇත. OAP ක්‍රියාමාර්ග අංක 43⁶¹ ට අනුකූලව, NMAC විසින් 2027 අවසානය දක්වා බිම්බෝමිබ කාර්යය වැඩසටහනේ සියලු සම්පත් රැස්කිරීමේ ප්‍රයත්නයන්ට මගපෙන්වන අරමුදල් ඉලක්ක සහ ප්‍රධාන මූලධර්ම පිළිබඳ වැඩි පැහැදිලි කිරීමක් ගෙන දෙන සම්පත් සවිබල ගැන්වීමේ උපායමාර්ගයක් සංවර්ධනය කරනු ඇත.

---

⁵⁷ OAP action#1: Demonstrate high levels of national ownership, including by integrating Convention implementation activities into national development plans, poverty reduction strategies, humanitarian response plans and national strategies for the inclusion of persons with disabilities as appropriate, and by making financial and other commitments to implementation.

⁵⁸ Lausanne Action Plan (LAP) Action #1 : Demonstrate high levels of national ownership in implementing the Convention's obligations, including by integrating implementation activities into national development plans, poverty reduction strategies, humanitarian response plans and national strategies for the inclusion of persons with disabilities, as appropriate, by enhancing national capacity to carry out obligations and/or making financial and other material commitments to the national implementation of the Convention .

⁵⁹ IMAS 13.10, Victim Assistance in Mine Action, First Edition, 2021: "The term VA in the context of mine action refers to a set of activities that address the needs and rights of EO victims, and comprises emergency and ongoing medical care, rehabilitation, psychological and psycho-social support, and socio-economic inclusion (...). VA also includes data collection, laws, and policies.", p.8.

⁶⁰ Victims include people injured and killed, their families, and communities affected by EO. The term 'victim' carries legal significance with respect to the APMBC, CCW and CCM. *Ibid*.

⁶¹ OAP action #43 States Parties seeking assistance will develop resource mobilisation plans and use all mechanisms within the Convention to disseminate information on challenges and requirements for assistance, including through their annual Article 7 transparency reports.

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 2: සම්බන්ධීකරණය සහ ජාතික හිමිකාරිත්වය
 ශක්තිමත් සම්බන්ධීකරණය සහ ජාතික හිමිකාරිත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දැනුවත්භාවය, විනිවිදභාවය සහ සහයෝගීතාවය වැඩි කිරීම

ප්‍රතිඵල	දර්ශක	පාදම් රේඛා	ඉලක්ක
2.1. ක්‍රමවත් බිම්බෝම්බ කාර්යය සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම් ශ්‍රී ලංකා රජය, ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන්, මෙහෙයුම්කරුවන් සහ අනෙකුත් ක්‍රියාකාරීන් අතර සහයෝගීතාව ශක්තිමත් කරනු ඇත.	වාර්තාකරණය සඳහා වන මාර්ගෝපදේශය මත පදනම්ව, සෑම වසරකම අප්‍රේල් 30 වන දිනට ඉදිරිපත් කරන ලද APMBC 7 වැනි වගන්තිය විනිවිදභාවය පිළිබඳ වාර්තාව ^{62,63}	ශ්‍රී ලංකාවේ 7 වැනි වගන්තිය වාර්තාව, 2022 සමාජික කාල සීමාව වන විට ඉදිරිපත් කරන ලදී	ශ්‍රී ලංකාව සිය APMBC වාර්ෂික 7 වැනි වගන්ති වාර්තා කාලෝචිත ලෙස ⁶⁴ ඉදිරිපත් කරන අතර වින්දිත සහාය පිළිබඳ OAP ක්‍රියාමාර්ග අංක 33-41 පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් කරයි.
	වසරකට සංවිධානය කරනු ලබන බිම්බෝම්බ කාර්යය පරිත්‍යාගශීලීන්ගේ සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම් සංඛ්‍යාව	2021 දී බිම්බෝම්බ කාර්යය පරිත්‍යාගශීලීන්ගේ සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම් එකක් සංවිධානය කරන ලදී.	2023-2027 සෑම වසරකම සංවිධානය කරන ද්වි-පාර්ෂික බිම්බෝම්බ කාර්යය පරිත්‍යාගශීලීන්ගේ සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම්
	වසරකට සංවිධානය කරනු ලබන බිම්බෝම්බ කාර්යය මෙහෙයුම්කරු රැස්වීම් ගණන	2021 දී මෙහෙයුම්කරු සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම් හතරක් සංවිධානය කරන ලදී.	2023-2027 සෑම වසරකම කාර්තුමය මෙහෙයුම් සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම් සංවිධානය කිරීම
2.2. EO වින්දිතයින්ගේ අවශ්‍යතා සහ අයිතිවාසිකම් ඵලදායී ලෙස ආමන්ත්‍රණය කිරීම සහතික කිරීම සඳහා බහු-ආංශික ප්‍රයත්නයන් සඳහා NMAC නායකත්වය ලබාදීම ⁶⁵	VA බැඳීම් ඒකාබද්ධ කරන අදාළ ජාතික ප්‍රතිපත්ති සහ වැඩසටහන් සංඛ්‍යාව	ආබාධිත තැනැත්තන් සඳහා වන ජාතික සැලැස්මට VA ඒකාබද්ධ කර නොමැත	2027 වන විට ජාතික සැලසුම් සහ ප්‍රතිපත්ති හතරකට VA ඒකාබද්ධ කිරීම
	NMAC VA කේන්ද්‍රික පුද්ගලයා සහභාගී වන මෙහෙයුම් කමිටු කාර්තුමය රැස්වීම් ගණන	NMAC VA කේන්ද්‍රික පුද්ගලයා 2022 ජුනි වන විට පුනරුත්ථාපන මෙහෙයුම් කමිටු රැස්වීම්වලට සහභාගී නොවේ	NMAC VA කේන්ද්‍රික පුද්ගලයා ජාතික සහ ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ පුනරුත්ථාපන මෙහෙයුම් කමිටු කාර්තුමය රැස්වීම්වලට සහභාගී වීම
	සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය තුළ ක්‍රියාත්මක හදිසි අනතුරු ආවේක්ෂණ පද්ධති දත්ත සමුදායට SADDD EO තුලාලකරුවන් ඇතුළත් කිරීම	2022 ජුනි වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ හදිසි අනතුරු ආවේක්ෂණ පද්ධති දත්ත සමුදායට SADDD EO තුලාලකරුවන් ඇතුළත් කර නොමැත.	හදිසි අනතුරු ආවේක්ෂණ පද්ධති ආකෘති (MoH) හි ආබාධිතභාවයට හේතුවක් ලෙස EO අනතුරු ඇතුළත් කිරීම; EO අනතුරු දත්ත හදිසි අනතුරු ආවේක්ෂණ පද්ධති දත්ත සමුදායට ඒකාබද්ධ කිරීම

⁶² (APLC/MSP.14/2015/WP.2, <https://bit.ly/Guide-Reporting>)

⁶³ OAP action #8, Indicator 1.

⁶⁴ Deadline for submission of APMBC Annual Article 7 report is 30 April

⁶⁵ OAP action #35: Establish or strengthen a centralised database that includes information on persons killed by mines as well as on persons injured by mines and their needs and challenges, disaggregated by gender, age and disability, and make this information available to relevant stakeholders to ensure a comprehensive response to addressing the needs of mine victims.

<p>2.3. සම්පූර්ණ වන තුරු, අරමුදල් හිඬු සහ ඉලක්ක පැහැදිලි කිරීම සඳහා සම්පත් සවිබල ගැන්වීමේ උපාය මාර්ගයක් සංවර්ධනය කිරීමේදී NMAC පෙරමුණ ගැනීම.⁶⁶</p>	<p>රජය විසින් අනුමත කරන ලද සම්පත් සවිබල ගැන්වීමේ උපායමාර්ගයක පැවැත්ම⁶⁷</p>	<p>2022 ජුනි වන විට, බිම්බෝමබ කාර්යය වැඩසටහන සඳහා සම්පත් සවිබල ගැන්වීමේ උපාය මාර්ගයක් නොතිබුණි</p>	<p>සම්පත් සවිබල ගැන්වීමේ උපාය මාර්ගය 2023 මැද වන විට සංවර්ධනය කර අනුමත කිරීම</p>
---	---	--	--

---

⁶⁶ OAP action #42: States Parties seeking assistance will develop resource mobilisation plans and use all mechanisms within the Convention to disseminate information on challenges and requirements for assistance, including through their annual Article 7 transparency reports and by taking advantage of the individualised approach. States Parties will share the outcomes of the individualised approach with the wider mine action community in order to maximise its impact

⁶⁷ In line with recommendations from the June 2022 online gender and diversity workshop facilitated by GICHD, this strategy should mainstream gender and diversity considerations.

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 3: ශේෂමය දුෂ්‍යකරණය කළමනාකරණය

ශ්‍රී ලංකාව 2027 අවසන් වන විට, සක්‍රීය සමීක්ෂණ මගින් හඳුනාගන්නා EO දුෂ්‍යකරණ නිෂ්කාශනය කිරීමේ සිට, වාර්තා කෙරෙන ශේෂමය දුෂ්‍යකරණයන්ට ප්‍රතික්‍රියාශීලීව ප්‍රතිචාර දැක්වීම කරා සංක්‍රමණය වීමට අපේක්ෂා කරයි. IMAS 04.10 හි සඳහන් වනුයේ ශේෂමය දුෂ්‍යකරණය විසින් ශේෂමය අවදානමක් ඇති කරන බවත්, තාක්ෂණික නොවන සමීක්ෂණ, තාක්ෂණික සමීක්ෂණ සහ/හෝ නිෂ්කාශනය හරහා පවතින සහ සෑක සහිත සියලු EO හඳුනා ගැනීමට, නිර්වචනය කිරීමට සහ නිෂ්කාශනය කිරීමට සියලු සාධාරණ උත්සාහයන් යෙදීමෙන් පසුව ඉතිරිව ඇති අවදානම බවත් ය. අවදානම යනු හානියක් සිදුවීමේ සම්භාවිතාව සහ එම හානියේ බරපතලකම⁶⁸ යන දෙකෙහි එකතුවකි.

මෙම සංක්‍රාන්තීය කාලානුරූපීව සැලසුම් කිරීමේ වැදගත්කම හඳුනා ගනිමින්, ශේෂමය දුෂ්‍යකරණය කළමනාකරණය කිරීම සඳහා SLA HDU වගකීම දරන බව අවධාරණය කරමින්, ශ්‍රී ලංකාවේ පෙර පැවති උපායමාර්ගයට ශේෂමය දුෂ්‍යකරණය කළමනාකරණය පිළිබඳ අභිමතාර්ථයක් ඇතුළත් කරන ලදී. OAP ක්‍රියාමාර්ග අංක 26 ට අනුකූලව, අදාළ සියලු පාර්ශ්වකරුවන්⁶⁹ සමඟ සමීප සහයෝගීතාවයෙන් මෙම සංක්‍රාන්තීය සඳහා අඛණ්ඩව සැලසුම් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පිළිගනී. ශ්‍රී ලංකාවේ 2022 පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ තහනම් කිරීමේ පනතේ නියම කර ඇති පරිදි, ශ්‍රී ලංකාවේ පොලිස් විශේෂ කාර්ය බලකාය විසින් EO බැහැර කරනු ඇත.

SLA HDU දශක ගණනාවක් තිස්සේ ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනේ ප්‍රධාන දේශීය පාර්ශ්වකරුවෙකු වන අතර, බිම්බෝම්බ නිෂ්කාශනය කිරීම සහ EOD සහ EORE ලබාදීම සිදුකරයි. SLA HDU විසින් වසර ගණනාවක් පුරා RMAO හි IM සහ QM තනතුරු සඳහා කාර්යමණ්ඩලය අනුයුක්ත කර ඇති අතර, එහි ව්‍යුහය තුළ මානුෂීය බිම්බෝම්බ කාර්යය පිළිබඳ ශක්තිමත් විශේෂඥතාවයක් වර්ධනය කරගෙන ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ අනාගත ශේෂමය දුෂ්‍යකරණය ඵලදායී ලෙස කළමනාකරණය කරගැනීම සඳහා මෙම අත්දැකීම් විසින් SLA HDU මනා ස්ථානයක තබයි. ශ්‍රී ලංකාව සම්පූර්ණ කිරීමට ආසන්න වන විට, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් එහි වගකීම් ඉටු කිරීමට සුදුසු පරිදි සුදානම් සහිත, කාර්ය මණ්ඩලය සහ ප්‍රමාණවත් සම්පත් සහිත බවට ශ්‍රී ලංකා රජය සහතික කරනු ඇත. ශේෂමය සන්දර්භයක් සඳහා වන මෙම සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලියේ කොටසක් ලෙස, බිම්බෝම්බ කාර්යය පිළිබඳ තොරතුරු වෙත (පෙර සමීක්ෂණය කරන ලද සහ නිෂ්කාශනය කරන ලද ප්‍රදේශ පිළිබඳ දත්ත, EO අනතුරු ස්ථාන ආදිය ඇතුළුව) පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය හැකි බවට සහතික කිරීම සහ අනාගතයේදී ඉතිරිව ඇති EO දුෂ්‍යකරණය පිළිබඳ දත්ත රැස් කර ගබඩා කළ හැකි බවට සහතික කිරීම ද වැදගත් වනු ඇත. මෙය ඵලදායී තොරතුරු බෙදාගැනීම සහ වාර්තාකරණය ඇතුළුව තීරසාර සහ විනිවිදභාවයෙන් යුත් IM ක්‍රියාවලීන් සඳහා පහසුකම් සපයනු ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික දත්ත සමුදාය SLA වෙත පැවරීම වේදිකාගත ක්‍රියාවලියක් වන අතර, ප්‍රමාණවත් තාක්ෂණික දැනුමක් සහ සුමට සංක්‍රාන්තීය සහතික කිරීම සඳහා අදාළ SLA කාර්ය මණ්ඩලය සම්පූර්ණ කිරීම දක්වා IMSMA Core හි දීර්ඝ කාලයක් පුහුණු කර තිබීම ඉතා වැදගත් වනු ඇත.

ආරක්ෂිත හැසිරීම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ අනාගත EO අනතුරු අවම කිරීම සඳහා තීරසාර EORE ව්‍යුහයන් අඛණ්ඩව ශක්තිමත් කිරීම ශ්‍රී ලංකාව සහතික කරනු ඇත. මෙම EORE ක්‍රියාකාරකම් මගින්, සොයා ගනු ලබන ඕනෑම EO පිළිබඳ ප්‍රජාවන් දැනුවත් කිරීමට සහ වාර්තාකරණ ක්‍රියාපටිපාටි පිළිබඳව ඔවුන් දැනුවත් බවට සහතික කරනු ඇත. ජාතික පාසල් විෂයමාලාවට EORE පණිවිඩ ඒකාබද්ධ කිරීම ඇතුළුව, වසර ගණනාවක් පුරා ශ්‍රී ලංකාව විසින් තීරසාර EORE ව්‍යුහයන් සාර්ථකව ස්ථාපිත කර ඇත. OAP ක්‍රියාමාර්ග අංක 31 ට අනුකූලව, පෙර නොදන්නා දුෂ්‍යකරණයක් අනාවරණය වුවහොත් වෙනස්වන අවශ්‍යතාවලට අනුවර්තනය විය හැකි බවට සහතික කිරීම සඳහා මෙම ව්‍යුහයන් තවදුරටත් ශක්තිමත් කරනු ඇත.⁷⁰

---

⁶⁸ IMAS 04.10 Glossary of mine action terms, definitions and abbreviations, Second Edition, Amendment 10, 2019.
⁶⁹ OAP action #26: Ensure that national strategies and work plans for completion make provisions for a sustainable national capacity to address previously unknown mined areas, including newly mined areas discovered following completion. In addressing these areas, they will consider the commitments made at the Twelfth Meeting of the States Parties.
⁷⁰ OAP action #31: Build national capacity to deliver mine risk education and reduction programmes with the ability to adapt to changing needs and contexts, including the delivery of such programmes to affected communities in the case that previously unknown mined areas are discovered.

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 3: ශේෂමය දූෂාකරණය කළමනාකරණය
 ශේෂමය EO දූෂාකරණය නිරසාර ජාතික ව්‍යුහයන් සමඟ කාර්යක්ෂමව කළමනාකරණය කර, ආරක්ෂිත ප්‍රජාවන් සහතික කිරීම.

ප්‍රතිඵල	දර්ශක	පාදම් රේඛා	ඉලක්ක
3.1. ඵලදායී හා විනිවිදභාවයෙන් යුතුව තොරතුරු රැස් කිරීම, ගබඩා කිරීම, විශ්ලේෂණය කිරීම, බෙදාගැනීම සහ වාර්තාකරණය ආරක්ෂා කරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික දත්ත සම්ප්‍රදාය SLA විසින් කළමනාකරණය කරනු ලබයි	IMSMA Core පුහුණුවීම් සඳහා සහභාගී වන SLA කාර්ය මණ්ඩල සංඛ්‍යාව	2022 මැද වන විට IMSMA Core හි පුහුණු වූ SLA කාර්ය මණ්ඩලය 0	වසරකට IMSMA Core උසස් පාඨමාලාවට සහභාගී වන SLA කාර්ය මණ්ඩලය 2
	ජාතික දත්ත සම්ප්‍රදාය සම්පූර්ණයෙන්ම SLA විසින් කළමනාකරණය කිරීම	ජාතික දත්ත සම්ප්‍රදාය NMAC කළමනාකරණය කරයි (2022)	2027 වන විට SLA විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික දත්ත ගබඩාව කළමනාකරණය කිරීම
	IMSMA Core හි ඉහත SLA කාර්ය මණ්ඩලය විසින් නැවත පුහුණු කරන ලද SLA කාර්ය මණ්ඩල සංඛ්‍යාව	0 (2022)	06
3.2. SLA හි සමීක්ෂණ සහ නිෂ්කාශන ධාරිතාවන් සහ ව්‍යුහයන් ශේෂමය දූෂාකරණය ඵලදායී ලෙස කළමනාකරණය කිරීම සහතික කිරීම සඳහා සුදුසු පරිදි සුදානම් සහිත, කාර්ය මණ්ඩලයක් සහ ප්‍රමාණවත් සම්පත් සහිත වීම	2022 වන විට SLA නිෂ්කාශන කණ්ඩායම් ගණන	2022 වන විට SLA MA හැකියාවන්: • බිම්බෝමබ ඉවත් කිරීමේ කණ්ඩායම් 7ක් (නිලධාරී 1ක් සහ බිම්බෝමබ ඉවත් කරන්නන් 41ක්/කණ්ඩායම්) • කඩා ඉවත් කිරීමේ කණ්ඩායම් 16ක් • සමීක්ෂණ කණ්ඩායම් 15ක්	<ul style="list-style-type: none"> SLA HDU විසින් බිම්බෝමබ ඉවත් කිරීමේ කණ්ඩායම් පිරිමි x 1 සහ කාන්තා x 2 ලෙස වැඩි කිරීමට සැලසුම් කරයි. කඩා ඉවත් කිරීමේ සහ සමීක්ෂණය කිරීමේ කණ්ඩායම් ධාරිතාව අවශ්‍යතාවය අනුව වැඩි කළ හැක
	වසරකට බිම්බෝමබ කාර්යය පුහුණුව සඳහා සහභාගී වන SLA කාර්ය මණ්ඩල සංඛ්‍යාව	SLA HDU MA පුහුණු සංඛ්‍යාව (2022)	04
3.3. ජාතික EORE හැකියාවන් සහ ව්‍යුහයන් ශක්තිමත් කර, නිරසාරත්වය සහ ප්‍රජා ආරක්ෂාව ප්‍රවර්ධනය කිරීම	ප්‍රධාන ධාරාවට EORE පණිවිඩ ඇතුළත් කරන ලද යාවත්කාලීන පාසල් විෂයමාලා	EORE පණිවිඩ පාසල් විෂය මාලාවට ඇතුළත් කර ඇත	අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ සාකච්ඡා කළ යුතුය
	වසරකට EORE පුහුණුවීම් සඳහා සහභාගී වන SLA HDU කාර්ය මණ්ඩල සංඛ්‍යාව	0 (2022)	04
	EORE ක්‍රියාත්මක කරන ජාතික සංවිධාන ගණන	2 (2022)	02

උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 4: කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්තිය

2022 මැද වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ බිම්බෝම්බ කාර්යය වැඩසටහනේ බිම්බෝම්බ ඉවත් කිරීමේ නියුතු කාර්ය මණ්ඩලයේ 3,000කට වඩා කාන්තාවන් සහ පිරිමින් සේවයේ යොදවා ඇත. 2027 අවසානය වන විට සම්පූර්ණ කිරීම අපේක්ෂා කරන බැවින්, සුදුසු සහ තිරසාර කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලියක් ක්‍රියාත්මක වන බවට සහතික කිරීමේ වැදගත්කම වඩ වඩාත් දැඩි වෙමින් පවතී.

මෙම පසුබිම තුළ, MAG හි බිම්බෝම්බ නිෂ්කාශනය කිරීමේ කාර්ය මණ්ඩලය සමරික්ක වූ විට විකල්ප ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වෙත සංක්‍රමණය වීමට සහාය වීම සහ බිම්බෝම්බ නිෂ්කාශනය කිරීමේ කාර්ය මණ්ඩලය ශ්‍රී ලංකාවේ නව ජාතික බිම්බෝම්බ කාර්යය උපායමාර්ගයට ඇතුළත් කිරීමට සහාය වීම සඳහා, 2020-2021 දී නිපුණතා අත්පත් කර ගැනීම සහ බිම්බෝම්බ ඉවත් කිරීමෙන් පසු ජීවනෝපාය සංක්‍රාන්ති උපාය මාර්ගයක් සංවර්ධනය කිරීමට MAG මූලිකත්වය ගනු ලැබීය. DASH, SHARP, HALO සහ GICHD හි නියෝජිතයින් උපදේශක කමිටුවේ සාමාජිකයින් වූ අතර සංක්‍රාන්ති උපායමාර්ගය සංවර්ධනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියට NMAC දැඩිව සම්බන්ධ විය. මෙම උපායමාර්ගික අභිමතාර්ථය, MAG විසින් නිර්මාණය කරන ලද කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති උපායමාර්ගය සහ එමඟින් ඉදිරිපත් කරන වේදිකාගත ක්‍රියාවලිය මත දැඩිව යොමුවී ඇත. කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලිය ප්‍රධාන අදියර තුනක් වටා ව්‍යුහගත වේ:

1. ඉහළ ඉල්ලුමක් ඇති විකල්ප වෘත්තීන් වෙත ඵලදායී ලෙස සංක්‍රමණය වන තෙක් කාර්ය මණ්ඩලයේ අභිප්‍රේරණ සහ අත්‍යවශ්‍ය කුසලතා වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා මැදිහත්වීම් සිදු කිරීම.
2. පරිමාණය වැඩි කිරීමේ අවධියට පෙර ක්ෂේත්‍ර පරීක්ෂා කිරීමට, නිරීක්ෂණය කිරීමට සහ සකස් කිරීමට සීමිත සමතිරික්ක කාර්ය මණ්ඩලයක් සහිතව ස්වේච්ඡා සමතිරික්කතා නියම වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
3. නියම වැඩසටහනෙන් උගත් පාඩම් ඇතුළත් කරමින් වාර්ෂික ඉලක්කයක් මත පදනම්ව කාර්ය මණ්ඩල සමතිරික්කතා වැඩසටහන ප්‍රමාණයෙන් වැඩි කිරීම.

NMAC ප්‍රමුඛව, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් බිම්බෝම්බ ඉවත් කිරීමේ කාර්ය මණ්ඩලය විකල්ප, තිරසාර ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් වෙත සුමට ලෙස සංක්‍රමණය වීම ප්‍රවර්ධනය කරනු ඇත. මෙහි සමස්ත ඉලක්කය වනුයේ ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්වල දිස්ත්‍රික්කවල වෙසෙන දහස් සංඛ්‍යාත කාන්තාවන්ගේ සහ පිරිමින්ගේ සුරක්ෂිත, තිරසාර ජීවනෝපායන් ආරක්ෂා කිරීම සහ ශක්තිමත් කිරීමයි. වෙනස් කොට සැලකීමකින් තොරව ඵලදායී සහ තිරසාර ප්‍රතිඵල සහතික කිරීම සඳහා සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලිය ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සම්බන්ධ මානයන්⁷¹ අර්ථවත් ලෙස ඒකාබද්ධ කරන බවට ශ්‍රී ලංකා රජය සහ හවුල්කරුවන් සහතික කරනු ඇත. MAG හි සංක්‍රාන්ති උපාය මාර්ගයෙහි ඉස්මතු කර ඇති පරිදි, බොහෝ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල බිම්බෝම්බ ඉවත් කිරීමේ නිරත කාර්ය මණ්ඩලය සිටින පශ්චාත් යුධ ගැටුම් දිස්ත්‍රික්කවල දරිද්‍රතා අනුපාතය, වෙළඳපල මත පදනම් වූ ජීවනෝපාය අවස්ථා සහ ශ්‍රම වෙළඳපොළේ අවශෝෂණ හැකියාවන් ද ඇතුළුව, සමාජ-ආර්ථික අංශ ද සලකා බැලිය යුතු ය. දහස් ගණනක් වන හිටපු බිම්බෝම්බ ඉවත් කරන්නන් සහ ඔවුන්ගේ පවුල්වල යහපැවැත්මට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකි සීමිත විකල්ප ආදායම් මාර්ග සම්බන්ධ අවදානම් පිළිබඳව ද ශ්‍රී ලංකා රජය සහ හවුල්කරුවන් සැලකිලිමත් විය යුතුය.

මෙම අරමුණට පාදක වන උපායමාර්ගික ප්‍රතිඵල ඉහත ලැයිස්තුගත කර ඇති සංක්‍රාන්ති අවධීන් තුන සමඟ සමපාත වන අතර, සම්බන්ධීකරණය සහ තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම ඇතුළුව ශ්‍රී ලංකා රජයේ වගකීම් අවධාරණය කරයි.

⁷¹ As highlighted in, The Socioeconomic Impact of Employing Female Deminers in Sri Lanka, GICHD, June 2020, *op.cit.*

ලපායමාර්ගික අභිමතාර්ථ 4: කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්තිය			
ශ්‍රී ලංකාවේ කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලිය විකල්ප ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සඳහා ප්‍රවේශ වීමට පහසුකම් සපයන අතර ආරක්ෂිත සහ තිරසාර ජීවනෝපාය ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රවර්ධනය කරයි.			
ප්‍රතිඵල	දර්ශක	පාදම් රේඛා	ඉලක්ක
4.1. බිම්බෝම්බ කාර්යය කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති ක්‍රියාවලියේ පූර්ණ අයිතිය ශ්‍රී ලංකා රජය (රේඛීය අමාත්‍යාංශය සහ NMAC) සතු වේ.	රජය විසින් මෙහෙයවන කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති සම්බන්ධීකරණ වේදිකාවක පැවැත්ම ⁷²	0 (2022)	2023 මැද භාගය වන විට අන්තර්-රාජ්‍ය සම්බන්ධීකරණ වේදිකාවක් ස්ථාපිත කිරීම ⁷³
	වසරකට MOL විසින් අනුමත කරන ලද මානව සම්පත් (HR) සමතිරික්ත ක්‍රියාවලි ගණන	0 (2022)	ස්වේච්ඡා සමතිරික්තතා නියමු වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර 2024 මැද භාගය වන විට ML විසින් අනුමත කරන ලද මානව සම්පත් සමතිරික්ත ක්‍රියාවලි
	පුද්ගලික අංශය සමඟ ක්‍රියාකාරී සම්බන්ධීකරණ වේදිකාවක පැවැත්ම	0 (2022)	2023 අවසන් වන විට පුද්ගලික අංශය සමඟ සම්බන්ධීකරණ වේදිකාවක් ස්ථාපිත කිරීම
	වාර්තා ගෙන බෙදා හරින ලද NMAC විසින් සංවිධානය කරන ලද සහ මූලසුන දරන ලද කාර්ය මණ්ඩල සංක්‍රාන්ති සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම් සංඛ්‍යාව	0 (2022)	2024-2027 සංවිධානය කරන ලද කාර්තුමය සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම්
4.2. බිම්බෝම්බ කාර්යය කාර්ය මණ්ඩලයට නව කුසලතා ලබා ගැනීමට සහ සමතිරික්තතාවයෙන් පසු විකල්ප රැකියා සොයා ගැනීමට ගැලපෙන පුහුණු අවස්ථා සඳහා ප්‍රවේශය ඇත.	සකස් කළ පුහුණුවකට හෝ වැඩි ගණනකට සහභාගී වන කාර්ය මණ්ඩලයේ ප්‍රතිශතය සහ සංඛ්‍යාව (ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ තනතුර අනුව වෙන් කරන ලද) (අදියර 1)	2022 ජූනි වන විට: - MAG: 51% (832 න් 422; 338 M); ගැහැණු 135 (F); බිම්බෝම්බ ඉවත් කරන්නන්ගෙන් 59%) - HALO: 22.5% (1,155 න් 261; 133 M; 128 F; බිම්බෝම්බ ඉවත් කරන්නන්ගෙන් 38%) - DASH: 9% (385 න් 35; 24 M; 11 F; බිම්බෝම්බ ඉවත් කරන්නන්ගෙන් 54%) - SHARP: 0	බිම්බෝම්බ කාර්යය කාර්ය මණ්ඩලයෙන් අවම වශයෙන් 75%ක් ගැලපෙන පුහුණුවීම් එකක් හෝ කිහිපයක් සම්පූර්ණ කිරීම
	නිශ්චිත අවශ්‍යතා සහ දුර්වලතා ආමන්ත්‍රණය කරමින් ඉලක්කගත ධාරිතා ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සහභාගී වන කාන්තා කාර්ය මණ්ඩලයේ ප්‍රතිශතය සහ සංඛ්‍යාව	0 (2022)	1 අදියර අවසන් වන විට කාන්තා බිම්බෝම්බ කාර්යය කාර්ය මණ්ඩලයෙන් අවම වශයෙන් 85%ක් කාන්තා කේන්ද්‍රීය ධාරිතාව ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාකාරකම් එකක්

⁷² Including between NMAC and the Ministry of Labour (MoL) on legal human resource requirements.

⁷³ This may also include key development agencies (donors, UN agencies, national and international NGOs).

	(අදියර 1)		හෝ කිහිපයක් සම්පූර්ණ කිරීම
	සමකිරික්කතාවයෙන් පසු ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයට ප්‍රතිචාර දක්වන සහ ගැලපෙන පරිදි සකස් කරන ලද වෘත්තීය/ තාක්ෂණික පුහුණුව සඳහා සහභාගී වන (ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ තනතුර අනුව වෙන් කර ඇති) සමකිරික්ක කාර්ය මණ්ඩලයේ ප්‍රතිශතය සහ සංඛ්‍යාව	0 (2022)	අවම වශයෙන් 60% ⁷⁴
	චිකල්ප වෘත්තීන් වෙත මාරුවීම සඳහා ස්ථානගත කිරීමේ අවස්ථා සහිතව, සහාය දක්වන සමකිරික්ක කාර්ය මණ්ඩලයේ ප්‍රතිශතය සහ සංඛ්‍යාව (අදියර 2 සහ 3)	0 (2022)	අවම වශයෙන් 60%
4.3. පරිමාණය වැඩි කිරීමේ අවධියට පෙර ක්ෂේත්‍ර පරීක්ෂා කිරීමට, නිරීක්ෂණය කිරීමට සහ සකස් කිරීමට ස්වේච්ඡා සමකිරික්කතා නියමු වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.	සංවර්ධනය කරන ලද කාර්ය මණ්ඩල සමකිරික්කතා නියමු වැඩසටහන	0 (2022)	2023 අවසානය වන විට රේඛීය අමාත්‍යාංශය/NMAC සහ මෙහෙයුම්කරුවන් සතර දෙනා විසින් සමාලෝචනය කර අනුමත කරන ලද ස්වේච්ඡා සමකිරික්කතාව පිළිබඳ පියවරෙන් පියවර මාර්ගෝපදේශය
	අනුමත පැහැදිලි සමකිරික්ක සැලැස්මක් පැවතීම (කාලරාමුව සහ කාර්ය මණ්ඩල සංඛ්‍යාව)	0 (2022)	2024 මැද භාගය වන විට රේඛීය අමාත්‍යාංශය/NMAC සහ මෙහෙයුම්කරුවන් සතර දෙනා විසින් සමාලෝචනය කර අනුමත කරන ලද කාලරාමුව සහ බිම්බෝම්බ කාර්යය කාර්ය මණ්ඩලයේ සංඛ්‍යාව.
	නියමු වැඩසටහනෙන් උගත් පාඩම් සහ යහ පරිවයන් ලේඛනගත කර බෙදා හැර තිබීම	0 (2022)	2024 අවසානය වන විට උගත් පාඩම් වාර්තාව ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා නියමු වැඩසටහන අවසානයේ සංවිධානය කරන ලද ජාතික වැඩමුළුව
4.4. ක්‍රමානුකූලව අඩු කිරීමේ ක්‍රියාවලියේදී බිම්බෝම්බ කාර්ය මණ්ඩලය රඳවා තබා ගැනීම සහ විත්ත දෙධරියය ආරක්ෂා කිරීම	විනිවිදභාවයෙන් යුතු තොරතුරු හුවමාරු කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් ක්‍රියාත්මක වීම	0 (2022)	2024 අවසානය වන විට NMAC සහ මෙහෙයුම්කරුවන් විසින් අනුමත කරන ලද 2025-2027 සඳහා වන ක්‍රමානුකූල අඩු කිරීමේ සැලැස්ම
	ස්වාධීන පැමිණිලි යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපිත කරන ලද මෙහෙයුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව	0 (2022)	2024 මැද භාගය වන විට එක් එක් මෙහෙයුම්කරු තුළ ස්ථාපිත ස්වාධීන පැමිණිලි යාන්ත්‍රණයක්

⁷⁴ To be revised based on the lessons learnt from the pilot voluntary redundancy programme

	වසරකට ලබා දෙන ආතති කළමනාකරණ පුහුණු සංඛ්‍යාව	0 (2022)	සෑම වසරකම ජ්‍යෙෂ්ඨ සහ මධ්‍යම කළමනාකරණ කාර්ය මණ්ඩල සාමාජිකයින් සඳහා ආතති කළමනාකරණ පුහුණුව ලබා දීම
	අඩු කිරීමේ අදියරේදී සංවිධානය කරන ලද කාර්ය මණ්ඩල ඉවත්කිරීම් සංඛ්‍යාව	N/A	කාර්ය මණ්ඩල විත්ත දෙපාර්තමේන්තුව ඉහළ නැංවීමට සහ විනිවිදභාවයෙන් යුත් තොරතුරු හුවමාරුව ප්‍රවර්ධනය කිරීමට 2025-2027 කාලය තුළ අවම වශයෙන් කාර්ය මණ්ඩල / මෙහෙයුම්කරු ඉවත් කිරීම් 2
	බිම්බෝමල කාර්යය කාර්ය මණ්ඩල පිරිවැටුම් අනුපාතය (ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය සහ තනතුර අනුව වෙන් කරන ලද)	<p>2022 ජුනි වන විට:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MAG: 1.5% (මෙහෙයුම් (ops) කාර්ය මණ්ඩලය 832 න් 13 ක්; 15% කාන්තා (F); 92% බිම්බෝමල ඉවත් කරන්නන්) - HALO: 0.7%⁷⁵ (1'153 න් මසකට මෙහෙයුම් කාර්ය මණ්ඩලය 8 ක්; 35% F; ප්‍රධාන වශයෙන් බිම්බෝමල ඉවත් කරන්නන්) - DASH: 2.5%⁷⁶ (ops 385 න් 10 ක්: 20% F; 100% බිම්බෝමල ඉවත් කරන්නන්) - SHARP: 3.9%⁷⁷ (ops 179 න් 7 ක්; 12.5% F; බිම්බෝමල ඉවත් කරන්නන්ගෙන් 90%) 	2025-2027 පවත්වා ගෙන යන ලද රඳවා ගැනීමේ මට්ටම්

⁷⁵ HALO loses approximately 90 staff (=10 sections a year). The baseline data is based on an average of 8 operations staff who leave the organisation in a month and 1'139 is the total operations staff capacity in June 2022.

⁷⁶ During the period January – June 2022, 61 staff (49M: 12F) left DASH, resulting in an average of 10 staff a month who leave the organisation, with the highest number observed in January (28 staff) and the lowest in June (3 staff only); all being Deminers. 385 is the total operations staff capacity in June 2022.

⁷⁷ During the period January – June 2022, 40 staff (35M:5F) left SHARP, resulting in an average of 7 staff a month who leave the organisation, with the highest number observed in February (12 staff) and the lowest in April and June 2022 (3 staff). It should be noted that during the period July-September 2022, following the salary adjustment, the turnover rate has decreased to 1.1% with an average of 2 staff a month who leave the organisation (against 7 staff prior to the salary adjustment).

උපායමාර්ගය ක්‍රියාත්මක කිරීම, අධීක්ෂණය සහ සමාලෝචනය

NMAC හි නායකත්වය යටතේ, වැඩසටහන වාර්ෂික උපායමාර්ගික ඉලක්ක වෙත ළඟා වීමට හැකි වන පරිදි ක්‍රියාකාරකම් ඉදිරිපත් කරන වාර්ෂික උපායමාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සැලසුම් සංවර්ධනය කරනු ඇත.

ජාත්‍යන්තර යහ පරිචයන්ට අනුකූලව, ජාතික සහ ජාත්‍යන්තර හවුල්කරුවන් සමඟ සමීප සහයෝගීතාවයෙන්, මෙම උපායමාර්ගය ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය කිරීමේ වගකීම NMAC දරයි. පැහැදිලි තොරතුරු අවශ්‍යතා සහ වාර්තාකරණ පද්ධති සහිත ඵලදායී IM, සහ පාර්ශ්වකරුවන් සමඟ මනා සම්බන්ධීකරණය සහ සහයෝගීතාව මේ සඳහා පූර්ව කොන්දේසි වේ. සම්බන්ධීකරණ රැස්වීම්වල දී ප්‍රගතිය සාකච්ඡා කර වාර්තා කරනු ලබන අතර, එහි ප්‍රතිඵල සෑම වසරකම අවසානයේ දී වාර්ෂික උපායමාර්ග අධීක්ෂණ වාර්තාවල සාරාංශ කර 7 වැනි වගන්තියේ විනිවිදභාවය පිළිබඳ වාර්තාවල සඳහන් කරනු ලැබේ.

ලබා ඇති ප්‍රගතිය පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීමට, උපායමාර්ගික ඉලක්ක සපුරා ගෙන ඇති ප්‍රමාණය තීරණය කිරීමට සහ උපායමාර්ගික ප්‍රතිඵල සපුරාලීම සඳහා වැඩසටහන නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක වන්නේ ද යන්න තීරණය කිරීමට NMAC විසින් වාර්ෂිකව උපායමාර්ග ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සමාලෝචන රැස්වීම් අදාළ පාර්ශ්වකරුවන් සමඟ සංවිධානය කරනු ලබයි. මෙම රැස්වීම් සෑම වසරකම අවසානයේ සංවිධානය කරනු ලබන අතර, ලබා ඇති ප්‍රගතිය සහ හවුස අභියෝග පිළිබඳව ජාත්‍යන්තර පරිත්‍යාගශීලීන් දැනුවත් කරනු ඇත. ලබා ඇති ජයග්‍රහණ පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීමට, අභියෝග හඳුනා ගැනීමට සහ උපායමාර්ගය සන්දර්භයට අදාළ වන බවට සහතික කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදු කිරීමට, 2025 මැද වන විට මෙම උපායමාර්ගය පිළිබඳ බාහිර මධ්‍ය කාලීන සමාලෝචනයක් රජය විසින් ඉල්ලා සිටිනු ඇත.